

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

MESEČNI PRILOG "SOKOLSKO SELO"

Čuvajte Jugoslaviju!

Izlazi svakog petka — Godišnja pretplata 50 Din — Uredništvo i uprava nalazi se u Učiteljskoj tiskari, Frančiškanska ulica broj 6, telefon broj 2177 — Račun poštanske štedionice broj 12.943 — Oglasi po cenicu — Rukopisi se ne vraćaju

Ljubljana, 20 decembra 1935
God. VI — Broj 43

Masarik — Beneš

Velikima nazivam one, koji su se odlikovali u korisnom.

Volter

U bratskoj Češkoslovačkoj Republici ovih dana izvršene su velike promene. Dne 14. o. m. naime predao je Toma G. Masarik ostavku na svoj položaj predsednika Republike, a 18. o. m. bio je izabran za novog predsednika dr. Eduard Beneš. Od dana ustanovljenja Češkoslovačke Republike Masarik je bio predsednik Republike a dr. Beneš ministar vanjskih poslova, dakle svaki od njih po 17 godina, što je svakako jedinstven primer u istoriji svih evropskih država. Ta je činjenica ujedno i dokaz, da su oba državnik izvršavala svoje državne poslove i dužnosti u najpunijoj meri, uvek obasipani i u svojim odgovornim i visokim funkcijama podupirani poverenjem naroda. To poverenje naroda pretvorilo se je u pravu sinovsku ljubav, koja sja kao kraljevski dijamant oko sede glave oca Masarika, ono je postalo osećaj vernosti narodne duše, koja prati Beneša na putu njegovih državičkih čina. Oba ova izvanredna sina češkoslovačkog naroda već od buknuća svetskoga rata pa do konačne pobeđe pravde, polagali su izvan granica ljubljene domovine temelje samostalnoj Republici i po svome povratku u vlastitu državu stvarali njenu unutrašnju moć i njezin oblik i pribavili joj odlični položaj u vanjskom svetu.

Kao i svaki državni akt sada ostupivši predsednika Masarika, tako i njegova pismena ostavka nosi sve znakove njegovog preciznog, lapidarnog izražavanja, toga dokumenta veličine njegovog duha, njegove klasične priprostosti i njegove neumoljive istinoljubivosti: »Služba predsednika je teška i odgovorna i zahteva dakle punu snagu. Ja vidim, da moje snage nisu više dovoljne i zbog toga se povlačim s te dužnosti. Četiri puta sam biran za predsednika Republike, i to mi možda daje legitimaciju da Vas i celokupan češkoslovački narod, kao i sugrađane drugih narodnosti, molim, da prilikom upravljanja zemljom budete svesni toga, da se država održava idealima iz kojih je ponikla. Ja sam bio sam uvek toga svestan.«

Ideali čuvaju materijalna dobra, koja su iz čuvala i nastala. To je veliki nauk, koji je postavio Tirs u temelje sokolsko-vaspitnog delovanja — onaj Tirs, s kojim je Masarik kao mladi profesor bio u ličnim vezama i kome je ostao veran do današnjega dana.

Masarik se je u svojim dečakim godinama bavio kovačkim zanatom. Mahao je kovačkim čekićem i udarao po nakovnju u radionici svog prirođenog provincijalnog majstora. Ali žed za knjigom istrigala ga je iz uskih spova domaćega kraja i odvela u veliki svet, da se tamo uči i da kuje vlastitu sudbinu. Taj kovački zanat njegove rane mladosti postao je simbol svega njegovog života. On je kovao snagom svoje duše i s čekićem neumoljive istine — pa makar i na štetu svoje ličnosti i svoga roda — svoju a još više i smionu budućnost svoga naroda i samostalnost svoje domovine. Sada, kada je njegovo životno delo dovršeno i kada su njegove telesne snage do kraja iscrpljene, mogao je lako da odloži čekić iz svojih ruku i da ga predade u druge, mlade ruke, koje će snažno nastaviti delo svoga velikog učitelja.

Poznato nam je, da je Masarik član sokolskog društva Prag III od svojih mladih godina do danas. Poznate su njegove reči, koje je izgovorio 18. juna 1929. god. predstavnicima Moravsko-šleških sokolskih župa u Zidkavicama: »Bio sam Sokol i ostajem Sokol«. Masarikov odnos prema Sokolstvu tačno je očit u knjižici brata Antonina Krejčija: »T. G. Masarik i Sokolstvo«, koja je prevedena i na naš jezik (»Sokolska knjižnica« br. 11).

I te Masarikove reči iz god. 1929. — po dubini svoga sadržaja i po svojoj ejajnoj jasnoći iste su kao i reči, koje smo mi čuli dne 1. septembra god. 1928. iz ustiju blaženopćivšeg Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja, kada nam je pred naš pokrajinski slet u Skoplju rekao: »I ja sam Sokol!«

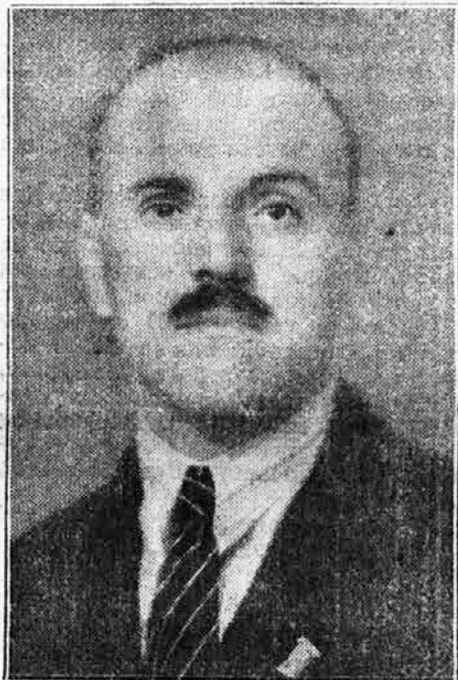
Uopće, u životu ovih izvanrednih dvaju državnika — jednoga na Slovenskom Severu, a drugoga na Slovenskom Jugu Evrope — opaža se čudovita skladnost i frapantna jednodušnost

Sokolski preporod sela

Prvi sabor sokolskih četa u Mostaru

Apostolski rad Sokolske župe Mostar na selu u prvom deceniju po sjajnim rezultatima nagovešta novo doba sokolskog preporoda našega sela

Mnogo nam se refleksije nižu pole ovog veličanstvenog, prvog sabora sokolskih četa u Mostaru. I teško bi bilo sve ove refleksije i misli o tome jedinstvenom sokolskom životu i radu, koji nam se je tako živo uskao u sećanje i dušu, sakupiti sve u jednu konciznu formu i zbiti ih jednim usklađenim i povezanim redom u jednu celinu. Teško je zaista živi, dinamični, život izraziti mrtvim sredstvom, pisanom rečju, i živa verno reprodukovati.

Br. Čedo Milić, zamenik starešine Saveza SKJ i starešina Sok. župe Mostar

»Izraziti rečima ono, što ja shvaćam tako, da me drugi shvate, kako ja sebe shvaćam, to je najteža zadaća. I oseća se uvek kako se zaostalo od onog, što bi bilo moguće« — kako to reče divno i duboko Tolstoj u svome »Dnevniku«. Jer nebrojeno je momenata iz tog sokolskog života i rada Sokolske župe Mostar, toliko važnih i toliko značajnih, da — propustimo li u reprodukciju samo nekoje od njih, mi razbijamo i trgamo celinu slike tog rada i tako živog i tako dinamičnog sokolskog života, da nam ta slika ne može da bude dovoljno plastična, dovoljno jasna i dovoljno uverljiva. Taj život i rad mi smo promatrali, doduše jedno kratko vreme, ali u jednoj retkoj prilici, kada je taj život pun istrajnog i mukotrpnog rada u analima ove župe ispunio i završio prvu dekadu — o 10-godišnjici sokolovanja mostarske župe u našem selu, obeleženog prvim saborom sokolskih četa u Mostaru dne 15. o. m.

Uoči saborskog dana, 14. o. m. Mostar osvanuo lepo iskičen jugoslovenskim zastavama. Po glavnim ulicama i prolazima neobična živost. Na svakom koraku susreću se grupe seljaka-Sokola, žilavih i kršnih naših brdina, sinova naše kršne Hercegovine i onih krajeva župe Mostar, koji se protežu prema Crnoj Gori i dalmatinskom primorju do Imotskega. Svi radosni i gordi, svečana lica i ruha dođoše oni na svoj prvi sokolski sabor, kao delegati svojih četa. S njima su i njihove četne zastave, koje mnoge od njih na koplju krase veliki srebrni pobeđnički lovorvenac, sjajni trofeji s pobeđničkih takmičenja, kojima ih je ovenčao, kao svojim kraljevskim priznanjem, naš Viteški Kralj Mučenik Ujedinitelj.

Nadolaze ovi naši seljaci-Sokoli sa svih strana i odmah svaćaju pravo u — župu, otkuda im i zrači svaka nada i ufanje za bolji sutrašnji dan njihov, za bolju budućnost našega, sokolskog sela, koje je prigrlilo veliku sokolsku misao kao jedino spasonosnu i opće preporoditeljsku.

U župi kao u košnici. Rad i samo neprestani rad. Nisu to sjajne kancelarije, ni kancelarije kako bi ih inače zamišljali; ne, to je radionica, rasadnik svega onoga što je za narod dobro i korisno, to je žarište otkuda zrači jedno veliko i preporoditeljsko opće pregnuće, da se naše selo preporodi. Tu se našim sokolskom selu ukazuje pomoć zborom i tvorom, tu reči sustopice prate dela. Tu se svladava jedan ogromni posao, pun poštovanja i samopregora, ali i s puno ljubavi i vere u pun uspeh. I ovaj — kao što se to danas i belodano vidi — nije izostao. Nije izostao to vidi svaki onaj, koji je bio u mogućnosti i prilici da vidi i oseti, kakve su prilike u našem selu vladale pre desetak godina kada je istom Sokolstvo zagazilo u naše tamo zapušteno i zaboravljeno selo i prihvatilo se nezrecivo teškog i mučnog posla da zaredi prvu sokolsku brazdu. Kako je to sokolsko oranje bilo mučno i zaliveno krvavim znojem, poznato je, a i čulo se o tome, samo nešto, i iz usta mnoge naše braće sokolskih orača i na ovome prvom saboru sokolskih četa. A danas, kako je danas u tome pogledu u našem selu? Na to pitanje odgovorili su nam oni brojni seljaci-Sokoli, koji stižu na ovaj svoj doista veličanstveni naš sokolski sabor, koji su u svojim govorima okrstili naše Sokolstvo i njegov rad za selo kao bogodani i jedino spasonosni.

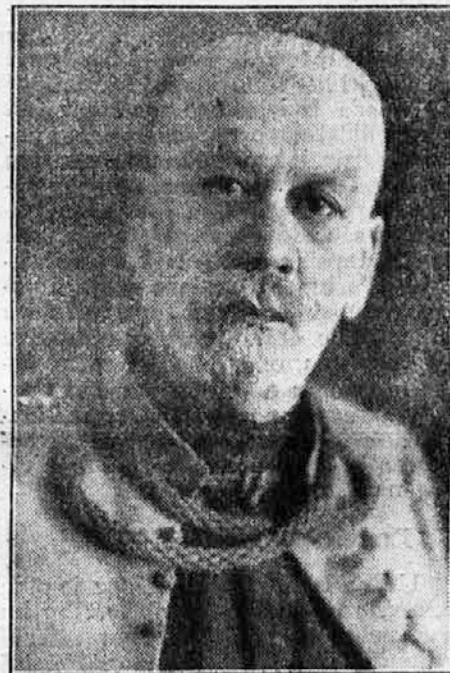
A domaćina, starešina župe, brat Čedo Milić, pretrpan poslom i natovaren mnogim brigama, kako da se najbolje pomogne ovom našem sokolskom

(Nastavak na str. 3)

Bratu Duri Paunkoviću

na 25-godišnjicu starostovanja

Ovih dana navršava brat Dura Paunković, zamenik starešine Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, 25-godišnjicu od kada je stupio na čelo tadanjeg Sokolskog društva u Beogradu. Od toga doba pa sve do danas, neprekidno, brat Paunković nalazi se u središtu sokolskog života i rada i uvek s jednim mladenačkim elanom, predanim oduševljenjem i istinskim poštovanjem i ljubavlju prema Sokolstvu nosi i vodi najuspešnije teške i odgovorne sokolske dužnosti kao naš odlični sokolski pravak, koga je njegov toli zaslužni sokolski rad kroz čitavo ovo doba od preko dva i po decenija držao i održao na vodstvu našega Sokolstva kao jednog od svojih najprominentnijih članova.

Brat Dura Paunković, zamenik starešine Saveza SKJ

Povodom ovog srebrnog sokolskog jubileja, starostovanja brata Paunkovića u našem Sokolstvu, i mi mnogobrojnim bratskim čestitkama pridružujemo i svoje najtoplije, s najlepšim željama i na mnogaja ljeta! Zdravo!

Uredništvo

Vrlo je velika zasluga br. Dure Paunkovića u tome, što je on lično, a naročito u prvo vreme, bio jedna od najjačih garancija za sve naše Sokole, a naročito za srpsko krilo jugoslovenskog Sokolstva, da će i prividno novo Sokolstvo Kraljevine Jugoslavije biti i ostati nastavak onoga pravoga Sokolstva koje je posle rata elementarnom snagom obnovljenog života pošlo putevima sudbine i slave.

U isto vreme kada je sve naše Sokolstvo gledalo u br. Dura Paunkovića s potpunim poverenjem, i bilo apsolutno ubeđeno o plemenitosti dobroti njegovog, o najvišim moralnim vrlinama njegovim, o jedinstveno divnom i toplom srcu njegovom o nesa-

lomljivom patriotizmu njegovom, — u to isto vreme je Voda i Pastir celog stada narodnog smatrao i izabrao br. Dura Paunkovića za najbolju osobu sokolsku, koju tada imadosmo, te je sebi pozvao i uzeo, prigrlio je, poverio joj se, voleo je, poštovao je, slušao je, savetovao se s njome, odlikovao je najintimnijim razgovorima, i podelio s njome često puta uzbudljivu radost i žalost našu.

S time obojim u tesnoj vezi nastajala je za br. Dura Paunkovića i treća neocenljiva i istorijska uloga njegova u Sokolstvu slavenskom. te zastupanje jugoslovenske teze našlo je u br. Duri Paunkoviću otmelog predstavnika i odličnog diplomatu sokolskog, koji je svugde iskreno priman, pažljivo slušan, ozbiljno poštovan i nepodeljeno voljen, te koji je tako najviše lično doprineo tome, da se nekadašnja a vrlo neugodna sokolska kriza brzo, uspešno i pošteno rešila.

Nesumnjivo da je br. Dura Paunković, nalazeći se stalno na položajima visokih i najviših sokolskih funkcijara u našoj zemlji, imao prilike, da i u banalnom, dnevnom, da kažemo čak sitnom, a oset preko potrebnom poslu sokolskom, pokaže najbolja svojstva dobrog starešine, odgovornog vođe i marljivog suradnika, i da i u tome delokrugu svoja neprekidnog i velikog zanimanja sokolskog bude nosiocem rada, reda, zajednice i drugarstva, osobom nepodeljenog poštovanja, ljubavi i poverenja od najstarijeg pa do najmlađeg.

Čudno je naposle i u tome, što br. Dura Paunković, koji je inače tako mnogo, odgovorno i ozbiljno zaposlen u životu, nalazi i ima uvek dovoljno vremena, da stigne i na sokolski posao. To nije malo kad se uzme i kad se zna, da br. Dura Paunkovića privlači u sokolske redove čista i idealna ljubav, iskreno i pošteno oduševljenje, i skoro ništa drugo, jer niti je od mladosti skakao po sokolanama, niti mu je sokolovanje ikada bilo naročitim ličnim sportom, niti je po trezvenom računu trebao da tovari na svoja ramena nove obaveze. S radošću i odlučnošću koja frapira on je u zrelih godinama svojim zavoleo Sokolstvo, i s junačkim poštenom odlukom posvetio se sav toj čistoj ljubavi, i ostao nepokolebliv i nepopravljivo veran.

Uveren sam i znam, da je sve ovo što u kratko spomenuh br. Dura Paunkoviću neugodno. Ali je pravедno da se danas o njemu bar nešto od lepe istine kaže. Jer ovo nije sva i celokupna istina, i imaće potonji da nadu i da utvrde još mnogo više lepoga i primernoga. Ali treba starom drugu dozvoliti i više nego drugome, i oprostiti mu, i razumeti ga. To i jeste ona prava drugarska i bratska ljubav. A ova je bila jeste i ostaće najdragocelnija vrлина br. Dure Paunkovića!

Blago drugovima br. Dure Paunkovića! Već su možda i zaboravili kada su se s njime upoznali! Ne radi odmaklih i velikih godina, nego više radi toliko jake i istinitim delima prepletene drugarske ljubavi, koja ih od

(Nastavak na str. 2.)

u gledanju na odgovorne poslove državnog poglavara, a također i jednako sudbonosne i temeljne erte njihovih životnih borba i nacionalnih napora, samo što je plemenito mišljenje i ogromno delo našeg Mrtvog Kralja doživelo potresnu katastrofu s krvavim marselskim zločinom, dok je Masarikovom životu zasjao zlatni žar pozne večeri: blagodarost naroda mu je poklonila za stalno bivanje zamak Lanji. da bi mogao, »ako Bog da, još neko vreme pratiti Vas, kako vodite državne poslove« — kako je to president rekao pri podavanju svoje ostavke najvišim predstavnicima države.

I novi predsednik bratske zemlje, dr. Eduard Beneš, ponikao je iz siromašnog roda. Rođen od seljačkih roditelja dne 28. maja 1884 u Kožlinima kod Kralovica, u zapadnoj Češkoj, s izvanrednom ustrajnošću i energijom probijao se je kroz život za vreme svoga školovanja kod kuće i u tudini, te je pored doktorske diplome stekao i toliko pozitivno široko znanje, koje mu je

dalo kvalifikaciju za univerzitetskog profesora, što je bio i Masarik. U tudini sklapao je poznanstva i prijateljske veze, koje su mu u borbi za »biti ili ne biti« Češkoslovačke Republike bile od koristi kada je sa svim svojim silama podupirao delo oslobođenja i ujedinjenja domovine.

Dr. Beneš bavio se je mnogo i znanstvenim radom kao univerzitetski profesor. Naročito su znamenita njegova dela iz njegove glavne struke, sociologije, te mlade znanosti, kojoj je prve temelje položio njegov veliki učitelj prof. Masarik. Kao ministar vanjskih poslova napisao je opsežno delo »Svetski rat i naša revolucija«, koje je izišlo u dve knjige, a koje nam s Masarikovim monumentanim delom »Svetska revolucija« kaže pravo i nepatvoreno lice svetskoga rata i prikazuje ogromne napore i nebrojene žrtve položene za oslobođenje i samostalnost malih naroda. Svaki, koji se bavi državnom — ne partizanskom — politikom i koji preuzima na sebe težinu i

odgovornost državnih poslova, trebao bi da poznaje ta dela.

Novi predsednik bratske Češkoslovačke Republike je i Sokol, i to od svojih mladih nogu. Član je sokolskog društva Prag III — onog istog društva, čiji je i Masarik član. Izvor neumorne radnosti, ustrajnosti, demokratizma, skromnosti i poštenja brata dra Beneša potekao je baš iz tvrde sokolske škole, koja je bratskom narodu dala toliko odličnih muševa od vremena Tirševog do dana današnjega, i to ne samo odličnih, već i najodličnijih muševa na svakom polju javnoga života i rada. Svi veliki ljudi, koji su vodili sudbinu Češkoslovačke Republike, bili su naša sokolska braća, kao: Svehla, dr. Kramarž, Udžal, dr. Baksa, Klofač, dr. Šajner, dr. Vanjiček, Stefanik, Rašin, Malipešter, dr. Hodža, dr. Slavik, Mahnik, Brađač, dr. Šamal, Sirovi — drugi i drugi niz Sokola, koji su gradili slobodnu državu, koji su pobeđonosno odstranjivali sve zapreke, tako da se danas Češkoslovačka Republika nalazi među onim

državama, koje su iznutra najurednije, jer je prožima duh sokolskog bratstva i sokolske demokratije, a prema vani država je otporna i miroljubiva, jer je čuvaju mišice Sokola-vojnika i legionara. Najsokolskija država — to je naša bratska zemlja, Češkoslovačka!

Predsedniku ove naše bratske zemlje, bratu dru Benešu, jednome od najodličnijih osnivača Male antante i koga s našim narodom vežu mnoge i mnoge veze iskrene saradnje i bratskog osećanja i koji je tako duboko gajio poštovanje i udivljenje prema našem Kralju-Mučniku, također i mi na ovome mestu iskreno čestitamo iz br. srca.

Njegov izbor pokazao je, kako je velika nacionalna i državljanska svest bratskog naroda, koji je i tom prilikom tako spontano dao izražaja svojoj zrelosti. Pojedinci u bratskoj zemlji razumeju i u pozitivnom radu izvršavaju sokolsko geslo: »Ni korist! — ni slave!« i zato će njihova domovina biti očuvana onim idealima, iz kojih je i ponikla!

SLOVENSKO SOKOLSTVO

Glavna skupština ČOS

U subotu dne 14. i nedjelju dne 15. o. m. održavala se je u Tirsu domu u Pragu glavna skupština (vibora) ČOS. Skupštinu je otvorio brat dr. Stanislav Bukovski, starešina ČOS, koji je u svojem govoru podvukao teške prilike koje danas vladaju u svetu te potrebu da Sokolstvo budnim okom prati sve događaje koji se zbivaju u njegovoj sredini i van nje. Za vreme ove skupštine bilo je preko radija objavljeno češkoslovačkom narodu, da se je br. dr. T. G. Masarik zahvalio na položaju predsednika Republike. Ova vest saslušana je u najvećoj tišini i ostavila je najdublji utisak na sve prisutne, pa su i sva daljnja vešanja tekla pod dojmom ovog značajnog događaja. Čim je predsednik vlade br. dr. Hodža završio objavu češkoslovačkom narodu, ustao je starosta ČOS br. dr. Bukovski, koji je ostupivši predsedniku Masariku izrekao u ime Sokolstva duboku zahvalnost a ujedno i zavet, da će Sokolstvo uvek ići stopama velikog Predsednika-Osloboditelja. — Nato su pojedini izvestitelji podneli svoje izveštaje. Iz tih izveštaja saznajemo, da je u 1935 godini isplaćeno preko 900.000 Kč u ime darova u naravi ili novcu, a za narednu 1936 god. predviđena svota od preko četvrt milijuna Kč u socijalne svrhe. Na ovoj sednici prihvaćeni su i program prednjačkih i prosvetnih tečajeva, zaključeno je nadalje da ČOS ne može da bude član ni jedne sportske organizacije, da se u sokolskim redovima ne dozvoljava nogomet i, što je sada možda najvažnije, u načelu je odobreno da ČOS učestvuje na olimpijskim igrama u Berlinu ne samo s takmičarskim vrstama već i s većim brojem vežbača i vežbačica. Na taj će se način stranom svetu pokazati Tirsu telovežbeni sustav i ujedno upoznati druge narode sa sokolskim radom u vežbaonici. Raspravljeno je i o poseti čeških i moravskih župa Slovačkoj 1936 god. Glede učestvovanja na pokrajinske sletu u Subotici zaključeno je, da se učesnici ovog sleta pridruže sokolskoj ekspediciji, koja u to vreme odlazi u Rumuniju. — Za vreme odmore učesnici su se poklonili pepelu, braće dra Jindre i Karla Vanjičke, čiji se pepeo nalazi u kolumbariju Tirsu. Donošeni su i potrebni zaključci o pripremanju za X jubilarni svesokolski slet, koji će se održati u Pragu 1938 god. Proračun za god. 1936 iznosi nešto preko dva milijuna Kč. Savezni porez ostao je nepromenjen, t. j. 5 Kč za svakog člana. Nacionalni odbranbeni fond razdelio je naredne godine 105.000 Kč među 15 svojih jedinica. Raspravljeno su i prihvaćeni predlozi glede vežbačkog odelat starije braće, naraštaja i muške dece. Ovoj skupštini učestvovalo je 117 članova što predstavlja ČOS što delegata župa. Obzirom na otpust predsednika Masarika donesen je naročiti proglas, koji je upućen sokolskim pripadnicima.

80-godišnjica skladatelja Klíčka

Ovih dana proslavio je 80-godišnjicu svoga života veliki češkoslovački kompozitor br. Josip Klíčka. Ovaj sedi kompozista, koji je sa svojim kompozicijama na daleko poznat, uvek je oduševljeno i poštovno saradivao u sokolskom radu. Mnoga kompozicija za pratnju prostih vežaba njegov je rad. Naročito se je istakao sa svojom glazbenom pratnjom za veličanstvene članske proste vežbe na IX svesokolskom letu u Pragu god. 1932. Ova je skladba pokazala, kako se odlično mogu da spoje proste vežbe ogromnog mnoštva od 17.000 ljudi s krasnom, tehnički savršenom muzičkom kompozicijom. Uspeh tog sleta bio je ujedno i najbolje priznanje ovom poštovnom kompozistu Sokolu, kojemu i jugoslovensko Sokolstvo prigodom ove časte 80-godišnjice želi sve najlepše. Na mnogaja ljeta!

Drugi zbor sokolskih župskih lekara

Dne 8 decembra o. g. zborovali su u Pragu sokolski župski lekari, t. j. predstavnici svih župskih zdravstvenih oteka. Zboru je predsedavao br. dr. Hrdlička, a otvorio ga je savezni starešina br. dr. Stanislav Bukovski. Br. dr. Bukovski istakao je u svojem govoru sve one velike zadatke sokolskog lekara, koji treba da svoje sposobnosti i znanje uputi duhovnom, moralnom i fizičkom podizanju sokolskih pripadnika. Najjače područje rada saveznog zdravstvenog oteka bilo je u prednjačkim školama ČOS, nadalje davao je svoja stručna mišljenja u zdravstvenim pitanjima, koja su zatražili razni savezni oteci i odbori. Pri ČOS postoji i pomoćni zdravstveni otek, koji broji 237 članova, koji je saradivao pri raznim većim priredbama i koji je

svoje članstvo izvežbao i u obrani protiv plinova. Nadalje pokazala je vrlo živ rad i sekcija studenata medicine, koju vodi docent br. dr. Juraj Šajner. U ovoj sekciji radilo je preko 180 studenata, koji su se vezali u praktičnom lečarskom radu u Sokolstvu. Prema izveštajima župa, zdravstveni je rad mnogo napredovao na njihovim područjima. Mnogo je župa, koje su po ugledu na ČOS osnovali uz zdravstveni otek još i pomoćne zdravstvene zborove, koji priređuju vrlo uspele predavanja iz zdravstva i uopće razvijaju smisao za zdravstveni rad. Pregledi vežbača pokazali su povoljno zdravstveno stanje, a o pregledima dece istovremeno su obavestavani i njihovi roditelji. Na ovom zboru učestvovala su 34 zastupnika zdravstvenih oteka iz 31 župe.

Iz moravsko-šleske župe

Radina Moravsko-šleska župa, sa svojim sedištem u Moravskoj Ostravi, poslala je na izbirna takmičenja za uzornu vrstu, koja će nastupiti na olimpijskim igrama u Berlinu, nekoliko svojih takmičara, koji su se dobro iskazali. Ova župa poslala je svoje takmičare i na priredbu u Vršovicu, gde su se ocenjivali nastupi za pozornice, i to za ženska odeljenja. Župa je na toj priredbi osvojila prvo mesto. Moravsko-šleska župa zajedno s Tješinskom sprema se da naredne godine priredi oveliki župski slet, koji bi se imao održati 7 i 22 juna. Tamošnji Sokoli nameravaju prirediti svoje redovne sokolske prestatve u moravsko-ostravskom narodnom pozorištu. Pečetkom ove godine počela je župa da izdaje i svoj župski list u novinskoj formi, koji je do sada izlazio kao mesečnik, ali prema odluci župe naredne godine počće da izlazi kao polumesečnik što je dokaz, da članstvo naročito voli ovakav oblik svog glasila i da je sadržinom lista zadovoljno. U socijalnom pogledu župa je u vrlo teškom položaju, jer 676 braće i sestara nema zaposlenja i župski socijalni fond podupire ih s velikim teškoćama. Što se tiče broja članstva, ono još uvek raste. Prvog novembra o. g. bilo je u svim jedinicama ove župe 14.339 članova i članica, dok statistika od 1 decembra beleži već 14.412 lica, od koga broja otpada na članice njih 4.553.

Redak prednjački jubilej

U Praškom Sokolu održana je ovih dana vrlo lepa kućna proslava. Trojica braće naime tiho su, pri radu, proslavili svoju 25-godišnjicu, otkako su bili još za načelnikovanja brata dr. Jindre Vanjičke izabrani za društvene prednjače. To su braća dr. Jaroslav Urban, sadanji društveni starešina, bivši dugogodišnji tajnik ČOS, nadalje br. Emil Pilat, dugogodišnji prednjak prve društvene vrste i br. Jan Kabat, poštovni član prednjačkog zbora. Ovo je zaista redak primer sokolskog neprekidnog rada u vežbaonici i malo je društava koji imaju ovakve prednjače kao što su pomenuta braća. Kod ovakvih prednjaka može zaista društvo da napreduje i da pokazuje vidne uspehe, a što je Praški Sokol to i do sada i pokazao. Ovakva braća mogu da služe kao primer mnogim i kao uzor poštovanja i ljubavi prema Sokolstvu i narodu.

Razne vesti iz slovenskog Sokolstva

Među češkoslovačkom vojskom i češkoslovačkim Sokolstvom vladaju naročito bratski i srdačni odnosi. Poznato je, da praški pešadijski puk broj 28 nosi ime osnivača Sokolstva Tirša i Fignera. I tom je puku ČOS darovala pred nekoliko godina vrlo lepu zastavu. Kada je pred nekoliko dana preuzeo komandu nad ovim pukom novi pukovnik Zih, on je smatrao svojom dužnošću da se pretstavi ČOS i njenim zastupnicima. Brata pukovnika primio je starešina ČOS br. dr. Bukovski, koji ga je pozdravio vrlo lepo i toplim rečima.

Pepeo braće dra Jindre i Karla Vanjičke i njihove sestre prenet je u kolumbarij Tirsu. Braća dr. Jindra i Karel Vanjiček bili su najbolji sokolski radnici, a njihova sestra Amalija uvek ih je podpirala u njihovom sokolskom radu. Zbog naročitih njihovih zasluga za Sokolstvo odlučila je ČOS da prenese njihov pepeo u Tirsu dom.

Pri oteku za štampu ČOS obrazovan je sada još jedan naročiti otek, kojemu je poverena dužnost da u dnevnim novinama redovito prati izveštaje i glasove o Sokolstvu. To su pre svega notice, koje daju u dnevnu štampu sokolske jedinice i pojedinci, nadalje kritike štampe koja je sklona Sokolstvu te napadaje na Sokolstvo od strane nesklone štampe. Ovaj otek će prikupljati sve ove vesti i prema potrebi o njima izveštavati predstništvo ČOS.

Čestitka Saveza SKJ novom predsedniku češko- slovačke republike dru Eduardu Benešu

Povodom izbora novog predsednika bratske Češkoslovačke Republike, dra Eduarda Beneša, Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije uputio je dru Benešu sledeću brzojavnu čestitku:

— Uprava Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, intimno i bratski vezana s češkoslovačkim Sokolstvom, raduje se današnjem istorijskom danu bratskog češkoslovačkog naroda. Naše Sokolstvo je ponosno, da na uzvišeno mesto velikog sina i Sokola češkoslovačkog naroda brata Masarika dolazi njegov intimni saradnik i saborac za slobodu, odličan Soko i mudar državnik, koji će nastaviti delo upravljanja i napretka češkoslovačkog državnog života. Uprava Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije duboko je уверена, Ekscelencijo, da će se pod Vašom upravom dosadnji srdačni odnosi među našim dvama bratskim narodima i njihovim Sokolstvom samo još učvrstiti i produbiti te Vas srdačno i sokolski pozdravljamo: Zdravo, dični Sokole i Predstništvo bratske slovenske države!

Zamenik starešine:
Đura Paunković

(Nastavak sa I strane)

prvog časa spajaše, da ne umeju ni da pomisle da to jedanputa nije bilo, i da to jedanputa neće biti, baš kao da ih je jedna majka rodila!

Neka mi oprosti moj brat Đura, što mu eto javno sve ovo govorim. Sve to ništa nije prema onome, što sam hteo da mu kažem, i što sam trebao da mu kažem. I ja čujem brata Đuru, kako odmahuje rukom i tiho mi prebacuje: »Čuti, Lazole! Pa dobro! Gle, da te samo! Čuću uporno! I uvek Te voliti i poštovati!

Ostaj zdravo i na mnogo ljeta!

Tvoj dr. Laza Popović

Brat Đura Paunković rodio se 8 avgusta 1877. Gimnaziju je učio u Beogradu, Kragujevcu i Kruševcu, gde je i maturirao. Nakon položene mature pošao je na univerzitetske studije u Čirih i Berlin. Zatim je pošao u Rusiju, gde je bio godinu dana nastavnik u vojnoj gimnaziji u Orelu. Ne htejući primiti rusko podanstvo, napustio je ovu službu i god. 1901 stupio u službu osiguravajućeg društva »Rosija« u Petrogradu. Odatle se vraća u Beograd, gde god. 1909 biva izabran za direktora filijale »Rosija«. Kada je pak godine 1921 bilo u Beogradu osnovano društvo »Rosija Fonsier«, bio je tada izabran za generalnog direktora i člana uprave toga društva, na kome se položaju i danas nalazi.

Br. Paunković bio je nadalje član Privrednog saveta pri Ministarstvu trgovine i industrije, a sad je član veća i predstnik gazdinskog oteka beogradske Trgovinske komore, predstnik Brodogradilišta Split a. d., član nadzornog odbora Izvozne banke i t. d.

Brat Đura Paunković

Dne 22 decembra Sokolsko društvo Beograd-Matica proslavlja na intiman način dvadesetpetogodišnjicu kako je brat Đuro Paunković, drugi zamenik starešine Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, postao prvi put starešina Sokolskog društva Beograd-Matica. Toga dana naći će se na okupu u Beogradu dugogodišnji saradnici brata Đure, a u mislima u toj intimnoj proslavi učestvovali mnogobrojni Sokoli iz sve naše otadžbine. Značajne su i velike zasluge brata Đure za Sokolsko društvo Beograd-Matica. Važna je i vidna uloga koju je brat Đuro igrao u Sokolskom savezu »Dušan Silni« u Beogradu, a još veća je njegova uloga u Srpskom Sokolstvu, organizaciji koja je sa sedištem u Beogradu pre rata okupljala u svojoj sredini pored predstavnika Sokola iz Srbije i predstavnike Srpskih sokolskih župa iz krajeva koji su tada stenjali pod neprijateljem. Ta značajna sokolska organizacija, koja nije imala ni formalnih pravila, bila je neobično važna po svom faktičnom radu. Ona je postavila aksiom, da je Srpsko Sokolstvo jedno, kao što je i srpski narod jedan.

Zahvaljujući toj organizaciji, Srpski Sokoli iz svih krajeva naše današnje otadžbine istupili su na sletu u Pragu 1912 godine svi zajedno pod jednom zastavom: Saveza sokolskih društava »Dušan Silni« i vežbali zajednički vežbu oslobodjenja i ujedinjenja, koja je simbolično prikazivala ropstvo naše braće pod tudinom, rasidanje lanaca i oslobodjenje neoslobodene braće i njihovoj ujedinjenje s braćom iz Srbije i Crne Gore.

Brat Đuro Paunković nije samo najaktivnije učestvovao u radu organizacije Srpskog Sokolstva, nego je bio i među onima koji su propovedali najhitniju potrebu jedinstvenog rada Srpskih, Hrvatskih i Slovenačkih Sokola. On je bio delegat na sastanku u maju 1914 u Zagrebu, gde su predstavnici

Nadalje je osnivač i od osnivanja član uprave Kola jahača »Knez Mihajlo«, predsednik Saveza osiguravajućih društava Jugoslavije i član mnogih drugih ustanova.

Za vreme balkanskog rata bio je sekretar sanitetskog odeljenja za privatnu pomoć pri Ministarstvu vojske. Za vreme svetskog rata bio je komandant zarobljenih oficira i posle povlačenja kroz Albaniju delegat naše vlade pri Međunarodnom komitetu Crvenog krsta u Ženevi.

U sokolskom pak životu i radu ime brata Paunkovića usko je povezano s najznačajnijim i istorijskim sokolskim datumima i događajima. Preko puna dva i po decenija vidimo ga na najistaknutijim i najodgovornijim sokolskim položajima. Već god. 1910 br. Paunković izabran je najpre za potstarešinu, a zatim za starešinu tadašnjeg Sokolskog društva u Beogradu, današnjeg Sokolskog društva Beograd-Matica. God. 1911 biran je za potstarešinu Srpskog sokolskog saveza, na kojoj je dužnosti ostao sve do god. 1919.

Godine pak 1914, 18 juna, učestvuje u Zagrebu kao delegat Saveza srpskih sokolskih društava »Dušan Silni« s delegatima Hrvatskog sokolskog saveza, Slovenske sokolske zveze te Srpske sokolske župe Krajiške poverljivoj konferenciji, na kojoj predlaže osnivanje Jugoslovenskog sokolskog saveza, što je bilo jednoglasno i prihvaćeno.

God. 1919 s drom Ivanom Oražanom, dr. Lavom Mazurom, dr. Lazarom Carem, dr. Lazom Popovićem i dr. Srdanom Budisavljevićem organizuje sve pripreme za I sokolski sabor, koji je održan u Novome Sadu, a na kome je osnovan Savez Sokola Srba, Hrvata i Slovenaca. Predstnik toga sabora bio je br. Đura Paunković. Na istome saboru br. Paunković izabran je za potstarešinu Saveza Sokola Srba, Hrvata i Slovenaca, koju je funkciju obnašao sve do osnivanja Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije 5 decembra 1929 god., kada je postao drugi zamenik starešine ovoga Saveza, a na kojoj se dužnosti i danas nalazi.

Posle smrti Ljube Jovanovića izabran je za starešinu Sokolske župe Beograd, na kome je mestu ostao sve do osnivanja Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije.

Saradnja br. Đure Paunkovića i s ostalim slovenskim sokolskim savezima vrlo je velika i značajna. Tako ga vidimo da god. 1924 učestvuje pri stvaranju Saveza slovenskog Sokolstva u Varšavi, a već od 1911 pa sve do 1935 br. Paunković bio je stalno delegat prvo Saveza srpskog Sokolstva, zatim Jugoslovenskog sokolskog saveza kao i Saveza slovenskog Sokolstva na raznim sletovima, skupštinama i sednicama u Pragu, Varšavi, Sofiji i t. d.

Za svoj nacionalni i sokolski rad br. Đura Paunković odlikovan je mnogim visokim našim i stranim odličjima kao: Karadardevom zvezdom IV stepena, ratnom zlatom medaljom »Za revnosnu službu«, ordenom Sv. Save I stepena s lentom, Jugoslovenskom krunom III stepena, bugarskim ordenom »Za građanske zasluge« I stepena s lentom i češkoslovačkim ordenom Beleg Lava III stepena.

srpskih, hrvatskih i slovenačkih sokolskih organizacija utvrdili način, kako će zajednički da istupe sve srpske, hrvatske i slovenačke sokolske organizacije na sletu u Ljubljani 1914 god. pod jednom sokolskom zastavom. Austrijska vlast je zabranila taj slet s motivacijom, da ne dozvoljava da na sletu u Austriji učestvuju i drugi državljani, a tu se mislilo na Sokole iz Srbije, Austrijske vlasti su se nadale, da će na taj način omesti saradnju Sokola koji su živili u Austrijskoj Monarhiji sa Sokolima iz Srbije, ali su se ljuto prevare. Zaključci donošeni u maju 1914 g. u Zagrebu ostvareni su godine 1918, zahvaljujući besprimernom herojstvu srpske vojske i nezapamćenim mukama celog našeg naroda. Sokoli su u svojoj oslobođenoj i ujedinjenoj otadžbini istupili na ruševinama Austrijske Carvine pod jednom jedinstvenom, jugoslovenskom sokolskom zastavom. Na Vidovdanskome saboru 1919, kojim je odlično rukovodio brat Đuro Paunković, donesen je zaključak, da se stvori Jugoslavenski sokolski savez, u kome brat Đuro kao zamenik starešine igra vrlo vidnu ulogu. Brat Đuro Paunković dugo vremena uspešno vodi Sokolsku župu beogradsku. Od 1929, kako je formiran Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije, brat Đuro s bratom I zamenikom starešine Engelbertom Ganglom, dostojno upravlja našim Sokolstvom i budnim okom bdije da naše Sokolstvo ostane uvek verno našim velikim sokolskim načelima. Brat Đuro koji je svojim dugogodišnjim iskrenim sokolskim delovanjem stekao poštovanje i ljubav sviju Sokola spada među najmarkantnije figure našeg Sokolstva.

Na 22 decembra uputio mi Sokoli iz svih krajeva naše otadžbine iskrene bratske pozdrave, kojima se priključuju iz dubine duše i njegovi iskreni dugogodišnji sokolski saradnici i poštovaatelji.

Dr. V. Bešarović, Sarajevo

„Sokolski vjestnik“ ČOS o bratu Đuri Paunkoviću

Poslednji, 48 broj »Sokolskog vjestnika« ČOS donosi na prvoj strani dva članka povodom sokolskog jubileja brata Paunkovića: jedan od ovih pod naslovom »Brat Đuro Paunković« napisao je poznati sokolski radnik i pisac brat Rudolf Prohaska, a drugi je člančić pod naslovom »Uspomena na brata Đuru Paunkovića iz godine 1914« uzet iz knjige brata R. Prohaske »U srpskom zarobljenstvu«.

Prvi člančić glasi:

— Dne 22 decembra proslavlja jugoslovensko Sokolstvo 25 godina sokolskog starešinskog rada brata Đure Paunkovića, zamenika starešine Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije.

Brat Paunković nikada ne propušta ni jedne prilike, a da ne bi došao među nas, da vidi naše prilike, da nas oskoli, da se s nama porađuje i da s nama podeli naše boli. Jednako, kao i druga istorijska ličnost ujedinjenog jugoslovenskog Sokolstva brat Gangl, i on nastoji da uspešno i marljivo primenjuje u životu jugoslovenske sokolske braće svoja bogata životna i društvena iskustva. Njegov uticaj ispoljio se naročito u doba ujedinjavanja svih triju plemena jednog naroda. On, ponosni pripadnik pobeđeničkog srpskog dela naroda, video je u ujedinjenju Sokolstva ojačanje državnog jedinstva i pospešenje slivanja pojedinih plemena, koja su bila sudbinom rastresena sve do tada u pet država, a sve svoje umne sposobnosti ulagao je za dobro ujedinjenog naroda. Posle podržavljenja (?) Sokolstva, veoma je dobro služio Sokolstvu pri odstranjenju velikih prepreka kao tumač pogleda i nazora Dvora i njegove naklonosti spram Sokolstva. U to doba, puno opasnosti, da se sokolski rad udalji od demokratskih načela, na kojima stojimo, brat Paunković pokazao je udivljenja vredno prisustvo duha i tako je jugoslovensko Sokolstvo izišlo neoslabljeno te kroči prema svom cilju mladalackom snagom.

Siroki vidik brata Đure, visoka obrazovanost i njegov neograničeni patriotizam garancija su, da će njegov rad donositi ne samo Sokolstvu, nego i čitavoj ujedinjenoj Jugoslaviji, kojoj je, verno služeći i u najtežim vremenima svetskog rata dao svu svoju ljubav, koja se nije pokolebala ni u srhovitom povlačenju preko Albanije.

Zbog svega toga želimo mu mnogo zdravlja i snage na korist čitavog Slovenstva!

Rudolf Prohaska

Drugi člančić »Uspomena na brata Đuru Paunkovića iz godine 1914« iz knjige br. Prohaske »U srpskom zarobljenstvu« glasi:

— Prvi nas je primio direktor Đura Paunković u svojoj kancelariji. Pretstavio nam je i svog kolegu potpukovnika Šapinca, čim je od nas dobio odgovor, da smo Sokoli. U proleću naime te godine bio je on u Pragu sa Šapincem na pogrebu starešine ČOS brata dr. Jana Podlipnog. S veseljem smo ovo čuli, a ujedno se i stideli, da sada nas dvojica Sokola sedimo s dvojicom Sokola kao zarobljenici pred svojim gospodarom. Gorka sudbina!

Iz svojih papira izvadio sam sliku iz nekog kalendara, koji sam bio našao u nekom jarku pokraj puta, kada smo išli kroz Mačvu prema Ubu. Verovatno su ga bili izgubili ili odbacili ljudi, koji su bežali pred Austrijancima. Da uskratim dosadivlje na našu po nezanimljivoj pokrajini, uzeo sam ga sobom — ali i iz radoznalosti. I kako marširamo, počnem da po njemu prebiram i pokušam da čitam iz tog srpskog kalendara. Pomažem se pri tome svojim znanjem grčkog pisma, kojemu je čirilica ipak dosta slična, i uspeo sam da ipak nešto pročitam. Odjednom naišao sam na sliku, koja me je iznenadila: skupina sokolskih vežbača! Gle, pa sve te dečke poznajem po imenu. Ovde ovaj mali je brat Petrović, ovaj s dugom kosom Borisavljević i t. d.! Ta bili su zajedno sa mnom u prednjačkoj školi ČOS u Pragu godine 1911, jednu godinu pre svesokolskog sleta. E, to su bili veseli dečki i s kakvim su se veseljem — baš kao tigrovi — bacili na vežbanje! Niko kao tigre — bacili na vežbanje! Niko kao tigre nisu se bojali, sve su pokušali da i oni izvedu.

Skoro mi je bio zastao dah! Eto, ovde ih opet vidim. Odmah sam sliku izrezao i složio u svoj notes. I sada ju pokazujem bratu Paunkoviću. Čita, šta poznajete po imenu. Ovde ovaj mali je brat Petrović, ovaj s dugom kosom Borisavljević i t. d.! Ta bili su zajedno sa mnom u prednjačkoj školi ČOS u Pragu godine 1911, jednu godinu pre svesokolskog sleta. E, to su bili veseli dečki i s kakvim su se veseljem — baš kao tigre — bacili na vežbanje! Niko kao tigre nisu se bojali, sve su pokušali da i oni izvedu.

Brat Paunković učinio nam je veselje i odveo nas u prostorije, gde su navodno Sokoli. Bilo je tamo sedam Čeha, dobrih patriota, ali Soko je bio samo jedan od njih, i to brat Hrdina, prednjak iz Nusla, jak kao munja i muzičar. —

Prvi sabor sokolskih četa u Mostaru

(Nastavak s 1 stranice)

selu. Ipak, on nađe i vremena i dobre i lepe reči da se sa svakim bratom srdačno pozdravi sa »Zdravo, Sokole sile«, da svakoga čuje i da se za svakoga raspita — a i poznaje svakoga ko je, čiji je i otkuda je, poznaje svakoga u dušu, — da se raspita kako se sokolski radi i napreduje u pojedinim četama. On neumorno sa svojim marnim i predanim saradnicima daje inicijativu, priprema i snuje, razvija i ostvaruje planski rad, koji se zatim tačno i skrupulozno do u tancu odvija i izvodi jednim tempom bez odmora i predaha. I uzajamno veliko poštovanje među braćom, pre svega poštovanje prvoga u toj sokoljskoj porodici, poštovanje prema domaćini, uzajamno poverenje i otvorenost misli i pogleda, jedna jedinstvena predanost i oduševljenje svih prema Sokolstvu i sokoljskom radu za ovaj seljački mukotrpni narod, — sve to i ne može drugačije da se odrazi do u jednog savršene harmonije svih tih Sokola trudbenika, koji sačinjavaju jednu istinsku sokoljsku porodicu. I pod ovakvim, bitnim preduslovima naša rada rezultati toga rada mogu biti samo veliki i pozitivni.

Kad smo posle sabora napuštali Mostar, osetili smo i shvatili, da je ovaj način sokolovanja, kako sokoluje župa Mostar, sokolovanja koje traži današnje naše doba, današnje prilike i potrebe našega naroda, specijalno za ove krajeve, i jedino moguće, te da se ono kao takvo imperativno i namiče, i da takvo sokolovanje znači ispunjivati svoj veliki dug prema narodu, prema njegovoj sreći, prema narodu našeg sela, čiji smo svi sinovi i otkuda i poniknimo. Tako sokolovati, ulazeći u naše selo i donoseći mu sve dobro i korisno, a ništa mu ne odnoseći, sem možda zla, na koje ga je nevolja navela, i kome zlu klice treba tražiti drugde, a ne u selu, takvo sokolovanje je pravo narodno mislonarstvo i apostolovanje. Ali teško je poneti taj križ, i u muci sagibati se pod njime, i zato nije čudo što mnogi i mnogi, a među njima i neki sokolski doktrinari i dogmatičari, koji pretenduju i misle da su to, oni ukrućeni u sušte forme, beže od takvog križa, kao učeno govoreći, a stvarno izgovarajući se, da taj i takav rad nije sokolski, da to »tobožno Sokolstvo« nije ono »pravo, Tirševo Sokolstvo«, a pri tome zaboravljaju ti »autoritativni interpretatori« Tirša na njegove duboke reči: »Što narod ne zna, niko ne zna; što od naroda nije, od nikoga nije.« A taj iskonski naš koron narodni jest u narodu našeg sela. I zato trebamo haš mi Sokoli »Učiti se služiti narodu, jer je to najveća i najlepša naša zadaća« — kako to opet veli Tiršov ovaj svoj rečima, kojima je sam podvukao opći moralni zakon, koji vežu svakog čestitog čoveka. »Duh ljubavi i prosvetlosti treba da vlada i upravlja svetom. Taj duh će učiniti, da će čovečanstvo jednom prestati da se egoistički opredeljuje, već da se ono mora ubedljivo i uverljivo predati altruizmu.« I zato treba također »Voditi borbu protiv svega što smeta napretku, a to su predrasude srca i duha«. Jer — kako i dalje veli Tiršov — »Prava filozofija sastoji se u tome, da se ne stvaraju knjige nego ljudi«.

Istakli smo ovde ovih nekoliko misli Tirševih, da bi ukazali, kako je više puta shvaćanje Sokolstva, ne bi rekli baš pogrešno, ali svakako preusko i nedovoljno i kako se u tom uskom gledanju nedovoljno, skućeno i prema tome netačno i sam Tiršov Sokolski nauk, sokolska ideologija. Tiršov ustanovio Sokolstvo radi naroda i za narod, a ne da ono bude dostupno samo jednom malom i ograničenom delu naroda. I, što je najglavnije, Tiršov Sokolstvu nije dao ni odredio jednostranu ulogu, već da odgoji čoveka. Treba zato učiniti i preduzeti u Sokolstvu sve korisno, lepo i potrebno, što može da doprine odgoju tog celog čoveka, čoveka zdravog fizički i moralno.

Smatramo stoga, da i rad Sokolske župe Mostar odgovara potpuno i da je u najvećem skladu sa sokoljskim težnjama i načelima i naukom Tirševim, samo što se taj rad razlikuje od ostalog i ostalih u drugim krajevima po tome, što je taj rad na odgajanju celog čoveka, Sokola, ovde besprimerno težak, krvavo težak, jer on treba da segne od početka početaka i da slaže i stvara one elemente, koje su drugi u drugim krajevima i boljim prilikama našli gotovo i od Boga i od ljudi, i koji su mogli zato da se posvete više onome radu sokoljskom i gajenju onih sokoljskih grana, koje traži viši i razvijeniji stepen općih prilika dotičnog kraja. Znaćemo također i to, da civilizacija i kultura, iako su bitni za život svakoga naroda, ipak u mnogome i često ne donose svu sreću i zadovoljstvo pa ni dobro narodu. Jer može biti i ima i nepismene kulture i uljudbe prirođenog duha narodnog i bez moderne civilizacije, uljudbe duha narodnog u čijoj se etici, rasnoj i iskonskoj, pod guncem »opankom, ogleda i zrači viši moral i plemenitost srca i duše nego pod gospodskim kaputom i lakovanim cipelama,

a kod nepismenih i neškolovanih veća bistrina i dubina duha, nego kod mnogih koje reklamira doktorska diploma. I pred tim urođenim odlikama i vrlinama narodnim bled i najveća kultura i najrafinovanija civilizacija. To smo videli jasno u našem priprostom narodu, poglavito u narodu našega sela, da i mi učen i školovani možemo da se na tom čistom izvoru nacionalnom napojimo mnogim i mnogim znanjem, koje nam nikada neće dati nikakva škola. I zato trebamo biti gordi i ponosni što Sokolstvom možemo da pridemo tome svome narodnom korenu, da mu se vratimo i da zajedno s njime krčimo nove i bolje zajedničke puteve naše. Pa ako treba pri tome za taj veliki cilj da razbijemo i po koju ukrućenu i petrificiranu, zastarelu formu i mišljenje, da razbijemo ili predemo iz okvira izvesnih pravila i normi, koje su također postavili i napisali ljudi — jer ni one nisu večne i jer se i zakoni tvrde moraju da usklađuju s potrebama i prilikama života — prećemo i ove i razbiti ih, ako ustreba, samo kad budemo svesni i uvereni, da ćemo tako i tim

svojim širim i nespupanim a korisnim i dobrom radom poslužiti svome narodu i svojoj zemlji. A služiti narodu je najveći zakon, pa i naše Sokolstvo, kao narodni pokret, i nema drugoga cilja.

I zato Sokolstvo župi Mostar, koja svojim radom zaista služi narodu, neka je to na čast i ponos. Njeno delo ostaje u narodu trajno, a ljubav toga naroda prema Sokolstvu prelaziće na potomstvo, koje se neće moći otići priznanju onih plodova, koje mu je Sokolstvo stvorilo i dalo. Novo doba stvara nove potrebe, nove vidike i nove puteve. Zato i naše Sokolstvo u novim prilikama današnjice treba da se odazove tim današnjim potrebama svoga naroda, treba da obraća svoj pogled novim putevima savremenih zahteva života naroda i onima njegove sutrašnjice. Inače bi moglo, da pridržavajući se bolećivo na liniji samo tradicije i programskih forma prošlosti, da se na tome izživi i da u narodu izgubi svoj pravi raison d'être. A to se neće dogoditi ako ono ne bude samo sebi svrha, već ako mu to bude, kao narodnom pokretu, narod.

Guslarska utakmica

Uoči sabora sokolskih četa, dne 14. o. m., u 4 sata popodne, održana je u prostorijama Srpskog doma utakmica guslarsa s teritorija župe Mostar. Na ovoj utakmici uzelo je učesća 17 guslarsa. Za utakmicu vladala je vanredno velik interes, naročito među samim sabsorskim delegatima četa, tako da je dvorana, u kojoj je utakmica održana, bila već mnogo pre početka utakmice dupkom puna, a stajalo se i slušalo pevanje guslarsa i po hodniku. Nažalost, kako je dvorana za ovakav veliki poset bila i suviše malena, veliki broj onih koji su došli da slušaju naše guslare morali su da se vrte. Utakmicu je sudio naročiti žiri, i to po lepoti pevačevog glasa, dikcije i tehnici pevanja i guda-

nja i po samoj pesmi. Utakmica je dala najlepše rezultate.

Kao prvi na ovoj guslarskoj utakmici proglašen je guslar brat Veljko Vreća iz Huma, drugi je brat Osman Lizde iz Domanovića, a treći Perko Mrkajić iz Bradine.

Treba zaista pohvaliti i ovu lepu i srećnu zamisao bratske Sokolske župe Mostar, da i među ostalim svojim svestranim sokoljskim radom u našem selu nastoji da očuva i razvije ovaj drevni narodni kult prema našoj narodnoj pesmi uz gusle kao nešto najjače, naj-snažnije i tipično rasno nacionalno, kroz što veje duh slave, viteštva i čojstva našega naroda, svih njegovih najlepših vrlina i odlika i zbori velika njegova istorija.

Pripremna konferencija saborskih delegata

Dne 14. o. m., u 6.30 sati naveče, održana je u Opštinskoj večnici pripremna konferencija delegata četa i društava. Konferenciju je otvorio starešina župe brat Čedo Milić, a pored delegata četa i društava župe Mostar prisustvovali su joj od strane Saveza SKJ zam. starešine brat dr. Oton Gavrančić, savezni načelnik brat dr. Alfred Pihler, savezni referent za sokolske čete brat Dura Brzaković, kao i mnogi predstavnici iz ostalih župa. Od strane pak uprave Sokolske župe Mostar konferenciji su učestvovali brojni njeni članovi.

Na ovoj pripremnoj konferenciji za sabor bilo je uređeno sve potrebno, da bi se dnevni red sutrašnjeg sabora odvijao tačno kako je predviđen.

Sabor

Prvi sabor sokolskih četa župe Mostar održan je u nedelju dne 15. o. m. u dvorani Hrvatskog pevačkog društva »Hrvoje«. Sabor je otpočeo svoj rad tačno u 8 sati izjutra.

Na saboru su učestvovali delegati iz 162 četa i 22 društva župe Mostar, delegati Saveza SKJ i delegat Saveza bugarskih Junaka te delegati iz ostalih sokolskih župa, svih oko 500. Delegati četa i društava župe Mostar, sa svojim zastavama i uz glazbu čete iz Orašca, na čelu sa starešinom župe br. Čedom Milićem i članovima župske uprave, došli su na sabor u povorci.

Nj. Vel. Kralj blagoizvolio je na ovaj sabor izaslati Svog izaslanika u osobi generalštabnog pukovnika g. Milana Markovića, načelnika štaba Jadranske diviz. oblasti.

Nadalje su saboru prisustvovali: zastupnici ministara: vojnog, prosvete i fizičkog vaspitanja, mostarski epi-

skop, predstavnici Senata i Narodne skupštine, zastupnici Primorske i Zetske banovine, te predstavnici korporacija i mnogih nacionalnih ustanova.

Velika dvorana društva »Hrvoje« s galerijom bila je prepuna. Dvorana je pružala naročito svečan i dostojanstven izgled. Do ulaza u dvoranu bile su svrstane sve četne i mnoge društvene zastave župe Mostar sa zastavom župe i društva Mostar te starom ustaškom nevesinjskom zastavom. Pozornica, na kojoj je bilo određeno mesto za predstništvo sabora, bila je ukrašena čilimovima. Na sredini pred pozornicom bila je postavljena velika slika Nj. Vel. Kralja, a s leve strane pozornice, među zelenilom, na visokom postolju, poprsje blaženopćivšeg Viteškog Kralja Ujedinitelja a sa strane poprsja dva kandila.

U prvim redovima sedišta, sučelice predstniškom stolu, zauzeli su svoja mesta brojni odličnici, predstavnici vlasti, a u sredini, spreda, na počasnom mestu, izaslanik Nj. Vel. Kralja. Od zvaničnih predstavnika zapaženi su: zastupnik ministra vojske i mornarice pukovnik g. Vukčević, zastupnik ministra prosvete g. Niko Stipečević, načelnik prosvetnog odeljenja Primorske banovine, zastupnik ministra za fizičko vaspitanje g. Žiga Milutinović, episkop mostarski preosvešteni g. dr. Tihon, komandant Jadranske diviz. oblasti, predstavnici Senata gg. dr. Uroš Krulj i Atanasije Sola, zastupnik bana Primorske banovine g. Nikola Morović, zastupnici bana Zetske banovine dr. Milorad Šoškić i g. Jure Slapničar, potpredsednik mostarske opštine g. Đorđe Labalo, predstavnici glavnog i mesnog odbora Jadranske straže dr. Božidar Božić, predstavnici Centralnog higijenskog zavoda iz Beograda i Jugoslovenskog društva za čuvanje narodnog zdravlja dr. Voja Kujundžić, dr. Ivanić i dr. Pirc, predstavnik Centralnog higijenskog zavoda iz Zagreba dr. Hlouppek, predsednik sarajevske »Prosvete«

i starešina Sokolske župe Sarajevo dr. Voja Besarović, predstavnik studentske radne čete iz Zagreba i u ime prof. dra Laze Popovića g. Veljko Kuprešanin, narodni izaslanici s teritorija mostarske župe, dr. Grdić, predstavnici Narodne odbrane i drugih udruženja.

Savez bugarskih gimnastičkih društava Junak zastupao je savezni sekretar brat Petar Petrov.

Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije zastupao je zamenik starešine brat dr. Oton Gavrančić, zatim savezni načelnik brat dr. Alfred Pihler i referent za sokolske čete brat Dura Brzaković.

Od strane Sokolskih župa bili su: starešina župe Sarajevo dr. Voja Besarović, starešina župe Split dr. Mirko Buić, starešina župe Šibenik-Zadar br. Miloš Triva, prosvetar župe Maribor brat dr. Maks Kovačić, u ime župe Osijek br. Čvenčanin, u ime župe Kragujevac prosvetar brat Derenčin, u ime župe Cetinje brat dr. Milan Šoškić i drugi.

Tačno u 8 sati stupio je u dvoranu izaslanik Nj. Vel. Kralja generalštabni pukovnik g. Milan Marković. Izaslanika Nj. Vel. Kralja svi učesnici sabora dočekali su stojeći i pozdravili burnim i oduševljenim usklikima Nj. Vel. Kralju Petru II, dok je glazba čete Orašac intonirala državnu himnu.

Sabor je tada otvorio starešina Sokolske župe Mostar brat Čedo Milić, koji je najpre najtoplije pozdravio izaslanika Nj. Vel. Kralja Petra II, u kome času svi prisutni ponovno priređuju oduševljene ovacije Nj. Vel. Kralju.

Zatim brat Čedo Milić pozdravlja poimence sve prisutne zvanične predstavnike.

Posebice pak brat Čedo Milić pozdravlja toplim rečima predstavnika Saveza bugarskih Junaka brata Petra Petrova, kojom prilikom nastaje oduševljeno klicanje jugoslovensko-bugarskom bratstvu.

Nadalje je pozdravio sve ostale predstavnike i sokolske delegate kao i predstavnike štampe.

Zatim brat Milić poziva sve po običaju naših otaca na molitvu te moli Boga da blagoslovi sokolski rad.

Posle molitve je guslar brat Osman Lizdo otpjevao uz gusle prigodnu pesmu veličajući sokolski rad:

»Otkad Sokol primi naše selo
Postade nam zdravo i veselo«

Tada se prešlo na izbor saborskog časništva, pa su, uz starešinu brata Čedu Milića kao pretsednika sabora, izabrana i još dva potpredsednika, i to kao prvi brat Petar Klaić, starešina čete Popovići (Dubrovnik) i kao drugi brat Zlomušica, starešina čete Podveležje (Mostar).

Nakon toga pretsednik sabora br. Čedo Milić najavljuje, da ima reč delegat Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, zamenik starešine Saveza, brat dr. Oton Gavrančić.

Brat dr. Gavrančić, burno pozdravljen, održao je sledeći govor:

GOVOR ZAMENIKA STAREŠINE SAVEZA SKJ BR. DR. OTONA GAVRANČIĆA

Draga braćo!

Pre svega dužnost mi je da ispričam brata starešinu Gangla, koji je sprečen bolešću i ne može da bude ovde među nama. On me je stoga jednim pismom ovlastio da vam isporučim njegove pozdrave.

Draga braćo! Češkoslovačka obec sokolska i Savez poljskog Sokolstva šalju svoje bratske pozdrave ovom današnjem vašem i našem saboru, Molim vas da uzmete na znanje, da su njihovi pozdravi, misli i želje, tople i bratske za što uspešniji rad.

Brat Čedo Milić u svome pozdravu pozdravio je Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije te je spomenuo i mene, pa se stoga i ja lično zahvaljujem. Braćo, uvek se radujem, kada mogu da dođem k vama, da zajedno s vama po malo sokolujem i izmenim misli. Izme-

na misli među braćom temelj je svakom napretku. Radi toga sam i danas rado došao ovamo da izvršim dužnost i funkcije zamenika starešine Saveza.

Ovom prilikom kazacu i podvući samo jednu misao: Kada je naime u staroj Sumadiji, još kneževini Srbiji, pre više od 80, skoro 90 godina, ministarstvo Ilija Garašanin, on je poslao u svet, i to u Pariz i u carski Petrograd, srpsku omladinu da tamo uči velike škole. I ta omladina učila je, i kada se je povratila natrag, primio je te omladince ovaj mudri čovek i rekao ovo: »Mlada gospodo! Bili ste vani u svetu i mnogo ste dobra naučili tamo pa sada treba da ono što ste vani naučili stavite u službu svome narodu. Ja vas molim, da pazite kod toga i da imate uvek na umu, da na srpsku glavu ne pristaje ni francuski baret ni ruska šubara.« — I mi, draga braćo, što god radili, treba da znamo, da ima vani izvan naših granica doduše mnogo dobrih i lepih ustanova i uređaja, samo je pitanje, da li sve to pristaje na našu glavu. (Usklici: Tako je!) Da li to odgovara našim potrebama. Ako budemo tako radili, radićemo pravilno, ići ćemo putem lagalnog napretka, a nećemo uvoditi stvari, koje mi ili ne trebamo ili koje su za nas preterane.

Draga braćo! Mi znamo, da je Sokolstvo niklo u bratskoj Češkoslovačkoj. Tamo je u velikoj i snažnoj naciji Sokolstvo dalo svome narodu sve što može dati velika patriotska organizacija. Mi smo preneli Sokolstvo u naš narod, ali pogrešno bi bilo, kada bismo ropски oponašali sve ono što se radi u češkom Sokolstvu i išli s njime stopu uz stopu. Treba naime da tražimo i da nađemo prema svojim prilikama i svoje vlastite puteve, koji će odgovarati našem narodu. Mi tražimo i nelazimo svoje vlastite puteve, mi ih nelazimo, braćo moja, i na severu i na jugu, i na zapadu i na istoku. Tražimo svi, da sada još svaki za sebe. Da li smo našli pravi put, to još ne znamo, ali stalno težimo i nastojimo da ga nađemo. Zato smo i došli na sabor, da se dogovorimo, a posle prvog sabora biće još sabora, koje će održati svaki kraj na svome tlu i kad ono što oni budu kazali sažmemo u jednu reč, to će biti narodna jugoslovenska sokolska reč. (Tako je!) Ona će označiti naš sokolski put.

To vam je moj bratski pozdrav, a sada čujte što kaže Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije.

Tada br. dr. Gavrančić čita pismo, u kome Savez, priznajući Sokolskoj župi Mostar njen veliki i poštovni rad na selu, podeljuje joj povodom 10-godišnjice njenog ulaska u selo spomen-povelju.

Ujedno je br. dr. Gavrančić izvestio sabor, da obzirom na nevolje, bedu i nerodnicu, koja vlada naročito ove godine u krajevima Sokolske župe Mostar, Savez poklanja župi jedan vagon kukuruza, da ga podeli sokoljskoj sirotinji (Usklici: Živeo Savez!)

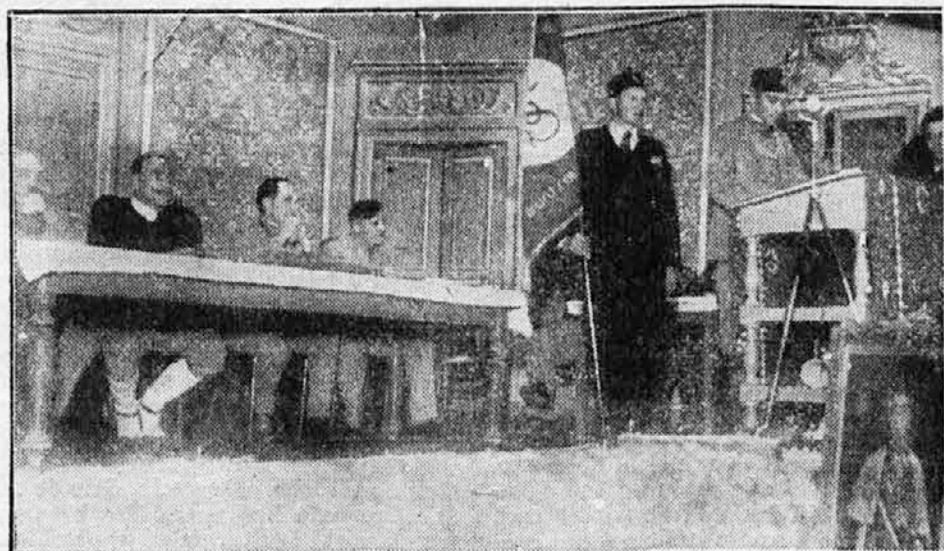
GOVOR DELEGATA BUGARSKIH JUNAKA BR. PETROVA

Pozdravljen burnim i dugotrajnim pljeskom i poklicima, održao je tada svoj pozdravni govor delegat, sekretar Saveza bugarskih Junaka brat Petar Petrov, koji je rekao:

Braćo Sokoli! Sestre!

Uprava Saveza bugarskih gimnastičkih društava Junak stavila mi je u dužnost da posetim prvi sabor vaše stare župe i da ovom zgodom pozdravim sve vas, braćo i sestre, s junačkim pozdravom: Zdravajte!

Prošli junački slet u Sofiji, koji je uveličala golema poseta Sokola, naročito jugoslovenskih, i istovremeno i manifestacija opšteg programskog rada, omogućili su istinsko bratsko upoznavanje. Jedinstven susretaj 6000 Sokola s bugarskim Juncima uverio je sve bugarske Junake, da je sokoljsko-junačko jedinstvo čestita stvar, i ja verujem, da je ovaj slet i u srcima jugo-

I Pretsedništvo sabora — II Pogled na dvoranu sabora: u prvom redu: izaslanik Nj. Vel. Kralja, zastupnik ministra vojske i mornarice, ministra fizičkog vaspitanja i ministra prosvete, predstavnici Senata, te zastupnici bana Primorske i Zetske banovine, zatim predstavnici raznih ustanova, delegati četa i pojedinih župa

slovenskih Sokola ostavio dubok dojam bliskosti i bratstva.

Zato možemo biti osvedočeni, da će ovaj slet u Sofiji, ove neosporno iskrene manifestacije Sokola i Junaka za zajedničke zadatke koje su oni sebi postavili, prirodno i široko otvoriti vrata uzajamnom upoznavanju, pre svega s jugoslovenskom braćom, od koje nas deli — ovo vidimo svi — samo istorija.

Evo, braćo Sokoli, zašto je uprava Saveza Junaka s takvom radošću primila vaš mil i topli poziv na današnji sabor u Mostaru te sa svoje strane učinila sve, da omogućiti moj dolazak na ovaj sabor. Ne kurtiozija, nego iz bratskog osećanja stvoreni zajednički rad doveo je nas od Vitoša i Balkana ovamo na Jadran, da se uverimo, kako se radi na polju našeg zajedničkog programa, kakve metode se primenjuju, što se postiglo za opšte vaspitanje (tela, duha i t. d.) članova, čime i vi i mi nastojimo da spremimo svoj narod za bolja vremena.

Naš interes je naročito velik za župu Mostar, koja je jedna od prvih u pogledu radnosti i sistematskog primenjivanja junačko-sokolske i ideologije.

Bugarski narod, kao i jugoslovenski, u tri četvrtine svoga dela je seljački. Čim smo sebi postavili za zadatak da koristimo svome narodu, da se staramo i brinemo za selo, logično je, da moramo i raditi u tom istom pravcu. Što više, nivo seljačke kulture nalaže nam još veću brigu i naporniji rad.

Držim, da je za nas Junake vrlo poučan primer župe Mostar, pod energičnim vodstvom njenog starešine br. Čedo Milica, savešno predanoj uzvišenoj ideji, kao i poštovanim radom župskog načelnika br. Petra Čolice i njegovih pomoćnika.

Koliko sam se mogao uveriti, ovde se ulaže jednaka briga za usavršenje tela i duha, za uvođenje dobrih i korisnih običaja, za higijenu, za zdrav moral, domoljublje, za koristan rad i porodični život i t. d. Ovdašnji primer je još dragoceniji, što sam se uverio, da je za postignute rezultate uloženo samo rad, a vrlo malo novčanih sredstava. Zato moram da priznam, da je situacija i kod nas ista.

Ovo je rad, koji moram da nazovem apostolstvom!

Hvala mostarskim sokolskim radnicima! Oni naime čine svojim radom dobro svojim članovima i grade silnu i moćnu Jugoslaviju!

Neka živi Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II!

Neka živi Jugoslavija!

Neka žive braća mostarski Sokoli! Neka se rad Mostaraca proširi s Jadrana sve do Crnoga Mora!

Govor brata Petrova bio je često prekidanim živim odobravanjem i na koncu popraćen ponovno frenetičnim pljeskom i oduševljenim poklicima.

Zatim je uzeo reč referent za sokolske čete Sokolske župe Kragujevac brat Derenčin, koji je održao sledeći govor:

GOVOR BRATA DERENČINA

Dragi brate starešino!
Sokoli Hercegovci!

Svaka ptica svome jat u leti, jer van zajednice nema života. Pa evo i mi šumadinski Sokoli sletismo danas nad sokolski Mostar da potvrdimo našu snagu, da dokažemo svoju ljubav, da učvrstimo veze i osećaje sokolskog bratstva.

U srcima našim, koja se u ovom času talasaju kao zlatno klasje pitome Gruže, u duši svojoj koja podrhtava kao val nabujane Rešave i u grudima našim koja se nadimaju kao nepobedna bujica plave Morave, mi vam, braćo, donosimo pozdrave sokolske šumadije s pesmom na ustima: »Oj Moravo, moje selo ravno!«

Ne žaleći snage dalekog sokolskog leta mi sletismo, evo, baš k vama i baš u ove dane, kada gnezdu našem preti vihor koji razara, kada selu našem više nego ikada treba sokolske volje, sokolske snage i sokolskog rada, da bi sačuvali tekovine svoje krvi i znoja, go život i uslove za bolju budućnost onih, koji dolaze da na straži i plugu smene ocele naše.

Mi Sokoli šumadskog sela svim bićem svojim verujemo u sokolsko poslanstvo i znamo, da je ono do danas jedino, koje je prešlo prag našeg sela bez želje da se koristi, bez namere da nas uspravljaju, bez volje da nam u zamenu za pruženu milostinju — uzme savest.

Mi verujemo velikoj sokolskoj misli, kada nam ona u malo reči kaže sve: Bićete snažni, bićete bogatiji, bićete bolji, bićete napredniji — ako sokolskim putem dođete do pravog saznanja svoje sopstvene vrednosti, bićete nepobedivi, ako narodno jedinstvo stvorite putem koji vodi kroz sokolsko selo.

Vi ste, braćo, među prvima u selu upoznali ovaj put. Vi ste među prvima podigli sokolsku buktinju, čiji zraci su pali u zaboravljeno, zapušteno i tako često zloporabljeno selo.

Hvala vam!

A neka bi otsada plamen te buktinje svi mi zajedno podržavali i izgarajući na njemu doprinosili svoju žrtvu za sokolsku budućnost novih naraštaja!

Na toj lomači sokolska šumadija je s vama, jer je evo i ona dala puno dokaza, da je pravilno ocenila sokolsku misiju u našem selu, jer evo i na njenim zastavama piše: »Šumadsko selo — svojoj sokolskoj četi«. U tom natpisu leži priznanje i saznanje sela, da mi idemo pravilnim — jedino pravilnim putem.

Vi ste ispred nas, mi ćemo vas stići. Mi to želimo ne zato što smo željni prvenstva, već zato — što smo željni zajedničke pobe.

U ime te zajedničke pobe mi vam donosimo pozdrave sokolske šumadije, mi vam donosimo pozdrave šumadskog sokolskog sela, koje vam narodski i u svoj prostosti svog dela, ali iz dna duše svoje u znak svoje bratske ljubavi podnosi darove. Primite ih kao zalogu večne saradnje na ostvarenju velikog zadatka!

Sokolstvom kroz selo — narodnom jedinstvu!

Zdravo!

Govor brata Derenčina bio je popraćen oduševljenim usklikima i burnim pljeskom.

Kada je brat Derenčin završio svoj govor, koji je bio popraćen oduševljenim odobravanjem i burnim pljeskom, dva Sokola — seljaka župe Kragujevac donela su i položila na predstolnici sto dar četa župe Kragujevac župi Mostar, i to jednu skrinjicu i u njoj par lepo izrađenih opanaka, što je u dvorani izazvalo ponovno frenetičan pljesak.

Tada je pozdravio sabor i Sokole seljake župe Mostar u ime župe Maribor njen prosvetar brat dr. Maks Kovačić, koji je u svome govoru podvukao, da će sokolske čete župe Maribor, kao postojeće nacionalne kule duž severozapadne naše granice, biti uvek na budnoj straži i odbrani naše nacionalne granice.

Reči brata dra Kovačića izazvale su kod svih burno i oduševljeno odobravanje.

Tada su još govorili: dr. Milorad Šoškić kao zastupnik bana Zetske banovine, a podjednako i u ime župe Cetinje, g. Zika Milutinović u ime ministra za fizičko vaspitanje, g. Niko Stipčević kao zastupnik ministra prosvete, g. Nikola Morović kao zastupnik bana Primorske banovine, g. Đorđe Labalo, potpredsednik mostarske opštine i dr. Božidar Božić u ime Jadranske straže.

Svi su ovi predstavnici u svojim govorima izrazili su najlepše priznanje sokolskom radu, naročito i poglavito radu Sokolske župe Mostar na selu i čestitali joj na velikim uspesima.

Za ovim govornicima pozdravio je sabor u ime brata dra Laze Popovića i u ime Studentske radne čete iz Zagreba g. Veljko Kuprešanin. Tom prilikom, a i docnije kad se pominjalo ime brata dra Laze Popovića, delegati četa oduševljeno su klicali: Živio naš brat dr. Laza!

U svome pozdravnom govoru g. Veljko Kuprešanin rekao je sledeće:

GOVOR G. VELJKA KUPRESANINA

Braćo Sokolovi,

Izručujem vam srdačne i iskrene pozdrave brata vašega i prijatelja, univerzitetskog profesora dra Laze Popovića (Burni poklici: Živeo naš dr. Laza!), koji vam želi uspeh i blagoslov božji u vašem radu; da biste ustrajali kao što su ustrajali i dedovi vaši, koji su tu, u ovom selu planinskom kame-nu, izvili prvu iskru naše krvave slobode. Neka vam je, braćo Sokolovi, čestito pozdravljenje i dobra sreća, a od starog Boga našega blagoslov!

Braćo Sokolovi!

Pozdravljajući vas i ovaj vaš svečani sabor u ime brata dra Laze Popovića, potrebno je da rekнем i ovo:

Sudelovanje delegata i Studentske radne čete iz Zagreba na I sokolskom saboru seljačkih četa u Mostaru, uzimamo kao nastavak dodira dogovora i zajednice kako je započeta i utvrđena na jesenjim dogovorima u Mostaru septembra meseca o. g. u svrhu samopomoći naroda. Naše je gledište, da ne trebamo toliko t. z. pučkih sveučilišta i t. z. narodnih univerziteta, nego je važno da se skinu ograde i otključaju sva vrata i da univerzitet naš takav kakav jeste ima nepatvoreno da ide u narod. (Tako je!) Pod narodom naročito gledamo naše selo i seljaka, i to u onim krajevima gde su najteže prilike života.

Naše je gledište, da se bez ikakve politike, strančarstva i kuglica mora da uspostavi stalna i neprekidna zajednica vrhovnih duhovnih škola ili instituta i cele širine puka. To s razloga i upoznavanja, a još više međusobne izmene dobara i jedinstvenost nacionalnog vaspitanja.

Poznati su izlet naš intelligencije u narod i cela zanimljiva turistika koja se obavlja pod zvaničnim imenima, a mi mislimo, da se sve bodljikave žice unutrašnjeg razdvajanja mogu oboriti tako ako se u narod ide realno. Zato mi idemo u narod kao dobrovoljni radnici sa željom da radimo i da stvaramo objekte od opšte vrednosti, i da dižemo kult rada.

Izgleda nam, da je način studentskih radnih četa pogodan i koristan i da bi trebalo da se održi i da se ojača, da bude pomognut od svih patriota, i

da vremenom sakupi u svojim redovima sve ogromne mase naših studenata, koje se približuju po broju dvadesetini hiljada.

Mi mislimo, da je dobro da se pored toga ne zaboravi i ona banalna prosvetitelna zadaća, ali želimo da budemo realni, pa vodimo sobom na naše radove naše drugove medicinare, tehničare, veterinare i ekonomice, koji će svojim realnim i neposrednim radom u narodu, a uz radnu četu, moći prosvetiteljno najviše koristiti.

Mi smatramo, da su nam vrlo srodni svi pokreti za naše selo, a naročito nam je blizak pokret seljačkih sokolskih četa. Zato mi stojimo spremni da se stalno sa njima dogovaramo i da zajednički radimo.

Prepreka i smetnja, na koje smo mi u dosadašnjem našem radu naišli, sastoji se u tome, što smo uvideli da se rad na većim masama može sprovesti jedino uz tvrd i čvrstu disciplinu, a da se rad sa manjim grupama može izvoditi jedino uz visoke odlike čistote i morala izabranih. Taj problem za nas nije definitivno rešen, i mi ne nalazimo u jednom teškom pokušaju.

Pozdravljajući ovaj prvi i čestiti sabor naše braće seljačkih Sokola želimo im od Boga blagoslov, i dobar uspeh! (Odobravanje.)

Nakon toga, burno pozdravljen, uzeo je reč predstelnik sabora i starešina župe Mostar, brat Čedo Milić. U svome govoru, koji je bio često prekidat oduševljenim odobravanjem, br. Čedo Milić je rekao:

GOVOR STAREŠINE BRATA ČEDE MILICA

Draga braćo i sestre!

Veliku planinu ako hoćemo da vidimo, onda se moramo od nje udaljiti, jer se iz blizine nikada veličina njena ne može pravilno odmeriti. Ali ni to nije dovoljno, jer ko može da zna što je veliko, mora prethodno znati šta je maleno. Takvu jednu veliku planinu označava i naš prvi sabor sokolskih četa, na koju se evo penjašmo punih tri hiljade i šeststotina dana, Malu planinu označava naša prva sokolska četa, koju osnovalimo u Bijelom Polju kraj Mostara pre deset godina dana. Da bi bar donekle osetili veličinu žive seosko-sokolske planine, čiji vrhunac označava današnji naš veličanstveni sabor, potrebno je upoznati onaj dugi hod i uzbrditi sokolski pohod u sela naša. Naš početak uspinjanja na malu planinu bio je čudan i težak. On je u sebi sadržavao sve ljudske mane, slabosti, sumnje i neodlučna kolebanja, a tako isto on je pokazao i retke vrline nesalomive vere u pobedu dobra nad zlom.

Dvanaest tamnih i dugih noći utrošeno je na upisivanje članova. Dvanaest noći, dvanaest članova! Tri-naest nije se mogao naći, jer broj trinaest smatrao se pun udesa i nesreće. Tek trinaeste noći četa je osnovana.

Ceo ovaj put od prve čete te male planine, do ovog sunčanog vrha i satorske velike planine ispisan je vrelim znojem sa lica naših radotnika. On beše pun naporinih postrojenja i uzdižanja i praćen mnogobrojnim neprijateljima, koji ne samo što ne verovahu u uspeh ovog pokreta, već ga i napadahu. Zbog toga smo i došli na ovaj sabor da se po običaju naših dedova razgovorimo i dogovorimo, da pregledamo dosadanj rad i puteve nove za budućnost da omedimo. Hoćemo da čujemo mušku reč seoskih Sokola i da zaoremo duboku brazdu na njivi narodnoj. Naša je Otadžbina i suviše duboko natopljena krvlju i znojem seoskih Sokola, pa bi daljnje plitko oranje bila izdaja naroda i Mladog Kralja.

Došli smo na ovaj prvi sabor sokolskih četa da proslavimo dan slave i snage, dan pobe i vere, i dan nade velike. Današnji dan slave i velike snage seoskog Sokolstva oličen je sa mnogobrojnim četnim zastavama i punobrojnim izaslanicima naših sokolskih sela. Dan pobe i vere u snagu našeg pokreta već je za nas prošlost. Još je samo potrebno to da se oni, koji ne verovahu u snagu sela, uvere po snazi ovog veličanstvenog zborovanja, da se dosadnja vera ovim časom pretvori u najveća sokolska dela. Dan naše nade počinjao je uvek sa našim radanjem.

Nada nas u pobedu dobra prati od kolebke do groba. Naša prva nada u pobedu seoskog Sokolstva ne otpoče život sa danom prve čete i godine 1925. Naš hod u selo otpočeo je 1910 godine. Punih 15 godina dana lomile su se i uskravale snage i nade naše sa većim ili manjim bleskom dok se prve izvidnice utvrdiše u prvoj četi, toj našoj malenoj planini. Zbog toga su naše nade velike. Naša nas vera u uspeh nikad nije izdala. Zbog toga danas verujemo jače i silnije no ikad, da će ovaj naš rad, pokret i satorski poklik biti ravan hercegovačkom ustanku iz godine 1875. Onaj se zvaše krvavi, a ovaj kulturno-preporodni. Onaj do dana oslobodenja proguta u ognju ratnog plama milione života naših Sokolova. Ovaj novi ustanak za dobro sela i naroda neće biti lakši. Neće tražiti krvi, ali hoće more znoja naših radnih pregalača. Jer slobodu je lakše steći, nego sačuvati.

Istorija je zapisala, da je posle Karadordeva ustanka najveći donaj hercegovački ustanak. Njega digoše

seljaci goli i bos, gladni i žedni, bez praha i olova. Seljaci ga digoše i čuda učinise. Ovo potvrdiše i naši Sokoli iz slavne šumadije, koji nam stigoše pod vodstvom brata Marijana Derenčina. Eto vidite i onaj dragoceni dar šumadije Hercegovini u vidu šumadijskog opanka, nabolji je znak istine i velike seljakove pobe.

Zašto smo sa Sokolstvom pošli u selo, može neko upitati? Naši učitelji i pretci uvek su nam govorili: »Samo ona organizacija narodu služi koja intelligenciju sa selom združuje. Osim toga naši stari guslari uvek nam kliču: »Javor gora zadržuje sama, teško onom ko bježi od panja, jer naviše sve je tanja grana«. Zbog toga nam je slika celokupnog sokolskog rada bila jasna, kao slika hrasta sa tvrdim korenom. Znali smo, da je hrastu snaga u korenu, a narodu u selu. Znali smo ako je u hrastu koren čvrst i zdrav, on će svim burama odoleti. Znali smo, da se događa, da munja izlomi grane, a stablo da sekira poseče, ali bujna snaga iz korena, hrast ponovo rade. Zato osetismo svim srcem i dušom veliku istinu one: »Ko čuva korijen, taj čuva hrast«. Osetismo, da ko selo čuva i jača, da čuva celinu i sebe jača. Tako shvaćeno seosko Sokolstvo jedino će biti kadro da ostvari veliku zamisao naših Sokolova: Narodno jedinstvo Sokolstvom kroz selo. Samo seosko Sokolstvo sa rasnim opšte-slavenskim vrlinama kadro će biti okupiti svu braću sokolske krvi u jedno kolo od Vitoša, Šare i Snežnika, do Triglava, Avale i Lovčena.

Nema većeg dela, nego sjediniti gradove i siromašna sela. Nema veće politike ni veće sreće za Otadžbinu od sokolskog rada za napredak sela. Što je hlebu so, to je Sokolstvo narodu. Narod bez Sokolstva i rasnih vrlina mora izumreti. Zato je seosko Sokolstvo narodu ono što je svetlo i toplina u životu plamenu.

Danas smo čuli još jednu veliku reč od našeg dragog brata Petra Petrova, izaslanika Saveza bugarskih Junaka iz Sofije (Živeo!). On reče, da je ovaj seoski sokolski rad župe Mostar pravo apostolstvo. Zaista, tako i jest. Naši radnici i saradnici čvrsto veruju, da pravog Sokolstva nema bez apostolstva. Apostolstvo znači rasno Sokolstvo. Rasno Sokolstvo nije ništa drugo, već seosko Sokolstvo. Ta duboka vera naših radnika u snagu apostolstva daje nam potpuno pravo da rečemo: Kako god nema Sokolstva bez apostolstva, tako isto bez apostolstva nema ni jugoslovenskog narodnog jedinstva.

Dakle, draga braćo, apostolstvo je služenje ili sagaranje. Apostolstvo je saginjanje velikog građanina malom, bogatom siromašnom. Apostolstvo je saginjanje jakog nejakom, učenog neukom, služenjem i pregaranjem sebe samoga za dobro zanemarenog sela.

Tri su osnovna razloga za naš ulazak u selo. Prvi je, da se intelligencija povrti narodu, drugi, da se duhovno ojača i moralno preporodi, a treći, da služenjem uspostavi vezu sa selom, u kojoj vezi građanin dobiva moralno, a seljaci materijalno.

Kad govorim o povraćaju Sokolstva i narodne intelligencije u selo i o ljubavi prema selu, onda ne možemo preći preko toga bez osećanja teške boli. Niko u ovoj zemlji nije tako strasno ljubio naše selo, kao naš Blazenoopodivši Kralj Mučenik (Slava Mu!). Koliko je On selo voleo, činio i slavo, najbolje se vidi iz ovih nekoliko reči: »Kroz sve mučne periode naše istorije selo je bilo i ostalo budan čuvar nacionalnih tekovina i izvor snage u svim lepim izražajima narodnog genijaja«. Zbog toga je seosko Sokolstvo osetilo najstrašniji bol i viteški jeknuo za izgubljenim Kraljem i Domaćinom Otadžbine. On je znao najbolje nevolje sela, jer je punih šest godina zimnjih i letnjih dana zamenio kraljevske dvore sa satorskim krilima vojničkim.

Zato treba znati, da selo neće spasiti od stradanja i bede ni srpstvo ni hrvatstvo niti jugoslovenstvo, već apostolstvo. Jer lakše je svakom nositi zastave visoke do neba, nego činiti najmanja apostolska dela. Znamo umnici, da je lakše biti najveći zborac, nego najmanji tvorca. Zato se oni i plaše apostolstva i beže od seoskog Sokolstva. Seoski Sokol zna, da apostolstvo rada ljubav, ljubav pravdu, a pravda slobodu. On zna, da kako god nema ni slobode bez apostolstva. Jer samo apostolstvo rada ljubav i pravdu koja drži zemlju i gradove.

Selo nema niti će biti bez apostolstva ikad leka pa ni do krajnjeg veka. Zato mi sokolski radnici, idući ovim putem znamo sigurno, da drugog puta nema za preporod sela i naroda. Zbog toga verujemo, da nas sami Bog i duh Velikog Kralja ovim putem šalje za zidanje Jugoslavije.

Čudna je istorija čoveka, a još čudnija istorija našeg sela. Selo je naše nepoznato kao nekad što beše nepoznat mrki ugaj u dubokoj utrobi zemaljskoj. Nekad, a to će biti pre nekih stotinu i više godina dana. Mrki ugaj beše prezren, niko ga se rado ne dotičaše. Tek kad se sazna njegova ogromna vrednost, taj prezreni mrki

ugaj izvrši najveću revoluciju u ljudskoj civilizaciji. Tako nešto kao da se događa i sa našim selom. Selo je namerno zaboravljeno, Sokolstvo mu već vrednost utvrdjuje. Ono će kroz Sokolstvo uskoro zauzeti svoje dostojno mesto u sokolskoj narodnoj zajednici, zauzeće ono mesto, koju mu kao osnovici i srži narodne snage pripada.

Zbog toga smo mi sokolski radnici najradosniji, najsrećniji i najzadovoljniji što vršimo najuzvišeniju nacionalnu dužnost, koju do danas niko nije pokušao na sebe preuzeti. Na sabor nismo došli da mnogo zborimo, već da snagu i puteve naše svakom pokažemo. Došli smo da pozovemo svu narodnu intelligenciju, da stupi u naše redove ili u pokret za preporod sela. Iz daljnih referata i izlaganja seoskih Sokola čućete svi, što smo do sada za dobro sela učinili, kako u materijalnom tako i u moralnom pogledu. Čućete šta naši seoski Sokoli žele i očekuju od Sokolstva i narodne intelligencije. Čućete i po gdekoju goru istinu, koja će možda biti oštra i grubla, ali je zato svaka reč njihova naj-savršeniji lek za ozdravljenje sokolskog i narodnog života, jer kao što je snaga narodna u selu, tako je isto i narodna mudrost u njemu. Zato čujte ih i budite Zdravo! (Buran aplauz!)

Nakon govora starešine brata Čedo Milica govorili su: brat prof. Jovo Radulović o seoskom preporodu u narodnom predanju i književnosti Mostara i Hercegovine, potstarešina župe Mostar brat Bruno Marčić o ulasku župe Mostar u selo, brat Dušan Bajčić koji je izneo materijalni uspeh rada Sokolske župe Mostar na selu te brat prof. Tvrtko kanaet, koji je istakao moralni uspeh rada Sokolske župe na selu.

Svi govori i izlaganja ove braće bili su saslušani s najvećom pažnjom i nagrađeni oduševljenim odobravanjem. (Radi ograničenog prostora, bili smo prisiljeni ove govore da izostavimo iz ovog broja, ali ćemo ih objaviti u narednom. — Ur.)

Posle ovih govora potpredsednik sabora brat Čedo Milić predložio je saboru da se upute sledeći pozdravni telegrami:

Pozdravi sabora

KANCELARIJI
NJEGOVOG VELIČANSTVA
KRALJA

Beograd

Sokoli sela i grada župe Mostar iz 195 sokolskih jedinica okupljeni na svome prvom saboru sokolskih četa u Mostaru pozdravljaju svoga ljubljeno Kralja, starešinu i prvog domaćina, svoju veru i svoje uzdanje, šaljući mu s ovoga veličanstvenog narodnog zborovanja nepokolebivo svedočanstvo svoje ljubavi, vernosti te tvrdog zaveta da će svesno i preporodeno sokolsko selo uz pomoć Boga uvek stajati na braniku Prestola Otadžbine i narodnih ideala.

Pretsednik sabora,
Čedo Milić

Čitanje pozdravnog telegrama Nj. Vel. Kralju svi prisutni saslušali su stojeći i na koncu popratili burnim ovacijama: Živeo Kralj!

KANCELARIJI
KNEZA NAMESNIKA

Beograd

Sokoli sela i grada župe Mostar iz 195 jedinica sokolskih okupljeni na svom prvom saboru sokolskih četa u Mostaru pozdravljaju Vaše Kraljevsko Visočanstvo šaljući mu s ovoga veličanstvenog zborovanja izraze svoje ljubavi i odanosti s tvrdim zavetom da će svesno i preporodeno sokolsko selo uz pomoć Boga uvek stajati na braniku Prestola Otadžbine i narodnih ideala.

Pretsednik sabora,
Čedo Milić

Isto tako oduševljeno je pozdravljeno čitanje pozdravnog telegrama Nj. Kr. Vis. Knezu Namesniku Pavlju i popraćeno s usklikima: Živeo!

Nadalje su poslani i ovi pozdravni telegrami:

BANU
PRIMORSKE BANOVINI
BRATU JOSIPU JABLANOVIĆU

Split

Sokoli sela i grada župe Mostar iz 195 sokolskih jedinica okupljeni na svom prvom saboru sokolskih četa u Mostaru pozdravljaju svoga sokolskog brata i bana, šaljući mu s ovoga veličanstvenog narodnog zborovanja izraze svoga poštovanja uz zavet, da će svesno i preporodeno sokolsko selo uz pomoć Boga uvek stajati na braniku Prestola Otadžbine i narodnih ideala.

Pretsednik sabora,
Čedo Milić

BANU ZETSKE BANOVINI
BRATU MUJI SOČICI

Cetinje

Sokoli sela i grada župe Mostar iz 195 sokolskih jedinica okupljeni na svome prvom saboru sokolskih četa u Mostaru pozdravljaju svoga sokolskog

brata i bana šaljući mu s ovog veličanstvenog narodnog zborovanja izraze svoje ljubavi i odanosti uz zavet, da će svesno i preporodeno sokolsko selo uz pomoć Boga uvek stajati na braniku Prestola Otadžbine i narodnih ideala.

Pretsednik sabora,
Čedo Milić

ČESKOSLOVENSKEJ OPŠTINI SOKOLSKOJ

P r a g

Sokolji sela i grada župe Mostar iz 195 sokolskih jedinica okupljeni na svome prvom saboru sokolskih četa u Mostaru pozdravljaju svoju slovensku sokolsku braću zahvaljujući na pozdravima i duhovnom učešću u zajedničkom nastojanju za ostvarenje uzvišenih sokolskih slovenskih ideala.

Pretsednik sabora,
Čedo Milić

SAVEZU JUNAKA

S o f i j a

Sokolji sela i grada župe Mostar iz 195 sokolskih jedinica okupljeni na svome prvom saboru sokolskih četa u Mostaru pozdravljaju svoju junacku južnoslovensku braću ispod Vitoša zahvaljujući na pozdravu, pažnji i bratskom učešću.

Pretsednik sabora,
Čedo Milić

SOKOLSKOM SAVEZU

V a r š a v a

Sokolji sela i grada župe Mostar iz 195 sokolskih jedinica okupljeni na svome prvom saboru sokolskih četa u Mostaru pozdravljaju svoju junacku sokolsku braću zahvaljujući na pozdravima i duhovnom učešću u zajedničkom nastojanju za ostvarenje uzvišenih sokolskih slovenskih ideala.

Pretsednik sabora,
Čedo Milić

SAVEZU SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

B e o g r a d

Sokolji sela i grada župe Mostar iz 195 sokolskih jedinica okupljeni na svome prvom saboru sokolskih četa u Mostaru pozdravljaju svoju vrhovnu sokolsku upravu zahvaljujući na bratskom priznanju i pažnji uverenjem da će svesno i preporodeno sokolsko selo zajedno s čitavom našom slovenskom sokolskom porodicom istrajati u svome radu do konačne pobeđe sokolskih i slovenskih narodnih ideala.

Pretsednik sabora,
Čedo Milić

BRATU DRU LAZI POPOVIĆU, PROFESORU UNIVERZITETA,

Z a g r e b

Sokolji sela i grada župe Mostar iz 195 sokolskih jedinica okupljeni na svome prvom saboru sokolskih četa u Mostaru pozdravljaju svoga starog osvedočenog i najbližeg brata i saradnika zahvaljujući na srdačnom pozdravu i učešću.

Pretsednik sabora,
Čedo Milić

Pozdravi saboru

Prvi sabor sokolskih četa u Mostaru pozdravili su bilo telegrafsko bilo pismeno: dr. Stanislav Bukovski u ime Českoslovačke obce sokolske, Prag; ministar fizičkog vaspitanja Mirko Komnenović, Beograd; predsednik Saveza bugarskih junaka general Atanasov, Sofija; prof. univ. dr. Mihailo C. Minev, Sofija; episkop Nikolaj, Ohrid; ban Zetske banovine Mujo Sočica, Cetinje; ban Primorske banovine dr. Josip Jablanović, Split; Filozofski fakultet, Skoplje, zamjenik starešine Saveza SKJ Gangl, Ljubljana; zamjenik starešine Saveza SKJ Đuro Pauković, Beograd; senator Frano Ivančević, Split; prosvetar Saveza SKJ dr. Vladimir Belajčić, Novi Sad; prof. univ. dr. Laza Popović, Zagreb; prof. univ. dr. Pero Slijepević, Skoplje; starešina Sok. župe Karlovac prof. Sabljčić; nar. poslanik Gačinović, Skoplje; ing. Radulović, Beograd; dr. Nikola Stojanović, Beograd; Voja Todorović i Stevan Zakula, Beograd; Sokolska župa Banja Luka; Panto Rundović, Avtovac; Sokolsko društvo Tomislavgrad; Sokolsko društvo Opuzen; Vaso Tatalo, Sarajevo; Sokolsko društvo Cavtat; Sokolsko društvo Breza; Kosta Kostić i Savo Skipina, Ljubuški; veterinar Đorđe Popović, Bihać; Sokolsko društvo Bihać; Sokolsko društvo Orebić i dr.

Zatim predsjedavajući brat Čedo Milić veli, da sada ima reč naše selo, odnosno delegati seoskih sokolskih četa. »Molim« — veli — »saslušajte ih i nemojte im možda zameriti na čemu. Predite i oprostite im, ako i kažu koju jaču, šturu reč«.

I sada zaredali su se ovi naši govornici Sokoli - seljaci, koji su, ležerno i bez ikakvog uzbuđenja, mirno, sabrano i dostojanstveno uspinjali se na govornicu, bacili po nekoliko ponikvih pogleda na dvoranu i na visoki auditorij koji je bio pred njima i zatim počinjali svoje govore. Najpre su po-

zdravili izaslanika Nj. Vel. Kralja, te cco-sabor a tada prelazili na ono što je svaki od njih imao da iznese. A svaki od njih izneo je po jedno važno pitanje, koje zaslužuje i traži da mu se posveti najjača pažnja, jer je to ne samo u interesu našega Sokolstva, već uopće u interesu jugoslovenske misli i u interesu naroda i države.

Od delegata sokolskih četa govorili su Sokoli - seljaci: Nikola Cabriko iz čete Bijela, Jovan Dragančić iz čete Rila, Risto Bulat iz čete Pijesci, Bogdan Pudar iz čete Trijebanj, Jure Grubačić iz čete Rast - Odžak, Maksim Mandić iz čete Dulići, Nikola Mišić iz čete Donja Župa, Ognjan Drakanović iz čete Prebilovići, Obrad Popović iz čete Gračanica, Simona Čosović članica čete Bijelo Polje, Mihailo Milaković iz čete Dobromani, Milan Popović iz čete Gračanica, Mirko Meduborac iz čete Klobuk, Pero Savić iz čete Borci, Skulić Pero iz čete Cilipi, Jarko Janjić iz čete Bančići, Alija Zlomušica iz čete Podbrežje, Risto Žirojević iz čete Kifino Selo, Radovan Šarović iz čete Stepen, Demo Tanović iz čete Kula - Fazlagić, Pero Klaić iz čete Popovići, Simo Telebat iz čete Kruševljani, Danilo Vuković iz čete Biograd, Lujak Gašpar iz čete Orašac, Dušan Živković iz čete Cilipi, i Momčilo Ristić iz čete Kasindo, župe Sarajevo.

Govori svih ovih Sokola - seljaka saslušani su s najvećom pažnjom i učinili su na sve najdublji utisak. Jasnoća njihovih pogleda ne samo na Sokolstvo i njegovu ulogu u našem narodu, — a koje su oni prigrili s najvećim oduševljenjem i u koje su oni položili svoje jedine nade i čvrstu veru, te što su oni Sokolstvu i sokolskom radu za dobro i napredak sela odali i na ovome svome saboru najveće priznanje — već jasnoća tih pogleda i na sva brojna pitanja, koja danas zaokupljaju naš narodni život, a posebice naše selo, kao: socijalna, ekonomska, pa versko, i ona u pogledu potrebe vođenja jedne zdrave unutrašnje nacionalne politike, politike konsolidacije, politike čija glavna osnovica mora da bude jugoslovensko narodno i državno jedinstvo, politika ljubavi i bratstva, pravde i jednakosti — svi ti pogledi na ova pitanja, sva ta izlaganja tako uverljiva i taj govor narodne duše na usta ovih neukih oratora naših Sokola - seljaka, čiji izražaj misli na jedan tako reći klasičan način u narodnim proverbijima dobiva jednu konciznost forme koja zadivljuje i odaje jednu prirodnu duboku inteligenciju — s pravom su mogli da zapanje mnogoga intelektualca Duboki pijeteti njihov prema neumrlom Viteškom Kralju-Mučniku i Ujedinitelju, koji oni gaje u svojim srcima i čista i dirljiva ljubav, koja zrači iz njihovih duša prema našem Mladom Kralju, njihova kao stranac - kamen tvrda vera u Jugoslaviju i njenu čvrstu budućnost, zasniva se na rasnoj etici narodne duše i duboko ukorenjenom moralu i moralnom zakonu, prema kome treba ljubiti i poštovati Boga na nebu, Kralja na zemlji i domaćina u kući. I zato je i svaki govor ovih seoskih Sokola bio i popravljen čestim i jednodušnim odobravanjem svih prisutnih.

Zatim je govorio brat Mile Šutić, starešina Sokolskog društva Dubrovnik, koji iznosi, da je jedna naročita delegacija u ime župe posetila sedog biskupa Učelinija (oduševljeni poklici: Živeo!) da ga pozove na ovaj prvi sabor sokolskih četa, Starina biskup dr. Učelinij lepo ih je i srdačno primio i uvelike se obradovao toj pažnji Sokola prema njegovoj ličnosti. Ali reči svoje duboke starosti, jer mu teče 79, kao i radi slabog zdravlja, izjavio je da na žalost ne može da se odazove ovome sokolskom pozivu i da se nada da na tako za nj dug i naporan put. Ali on najiskrenije i očinski pozdravlja braću Sokole i blagosilja njihov rad. (Ponovne burne ovacije biskupu Učeliniju).

Sabor tada prihvata da se biskupu dru Učeliniju uputi pozdravni telegram.

Tada je uzeo reč brat Radmilo Grdić, član uprave Sokolske župe Sarajevo, koji je u jednom temperamentnom govoru pozdravio ovaj prvi sabor sokolskih četa kao jednu veličanstvenu manifestaciju sokolskog rada na selu, izražavajući svoju radost što danas vidi tako divne plodove onog sokolskog rada na selu, među čijim pionirima se i on nalazio pre deset godi-

na i kao takav može da najbolje oceni, što se sve moralo tada da savlada, da se dode do današnjih rezultata. Ceštita bratskoj župi Mostar i njenim seoskim četama i veruje, da će takav njihov rad i u buduću biti krunisan najlepšim uspesima.

Zatim je govorio senator dr. Uroš Krulj, koji je pozdravio sabor u ime Senata i odao puno priznanje sokolskom radu na selu. Istakao je, da selo za naš narod, našu državu, znači mnogo ili može biti sve, pa da zato pre svega ovu činjenicu treba da uvažavaju naši političari i državnici. Iznosi što je sve dalo naše selo svim slojevima našega naroda, čime je naš narod nivelisan kao malo koji drugi narod na svetu. Međutim tu ogromnu važnost našega sela mnogi, koji su uplivali na politiku ove države i vodili državne poslove, na žalost su zaboravili. A prva i glavna zadaća državnika je da osiguraju ovaj temelj nacionalnom domu. Ali jedan čovek ipak taj značaj i tu vrednost našega sela nije zaboravio. Taj čovek je shvatao, da je seljaštvo suština naše države i nacije. »On« — veli dr. Krulj — »ne samo da je to shvatao, nego je neobično voleo baš seljački stalež. Gledao sam svojim očima, s kakvom odanošću se kreće među narodnim masama, ne bojeći se nikoga, kako stiska ljudima žuljevitru ruku, tapše po ramenu poznanike iz rata i pita za zdravlje. Taj čovek, koji na žalost nije više među nama, taj čovek koji nije bio samo vladar i kralj, nego koji je bio i veliki voda narodni, mogao bi se vrlo zgodno nazvati ne samo Viteški nego i Seljački Kralj.« (Sabor ustaje i kliče: Slava Mu!). »Ali kada država nije bar do sada učinila ono što je nalažala prva dužnost, utoliko je pohvalnija svaka privatna inicijativa i napose onaj rad, radi čega smo se ovdje sakupili da ga ocenimo i konstatujemo.« Zatim dr. Krulj iznosi, što je Sokolstvo na tome polju učinilo i veli: »To je, braćo, jedan pokret, koji može značiti, ako se bude i dalje ovako širio, preporod našega naroda.« (Odobravanje.) Odučajući priznanje tom sokolskom radu dr. Krulj u ime Senata Kraljevine Jugoslavije i svoje čestita Sokolstvu na tome radu i želi da ono i ustraje u ovome radu i da i dalje kroči baš ovim putem, kojim je i pošlo.

Govor senatora dra Krulja bio je popravljen oduševljenim odobravanjem.

Još je govorio dr. Stevan Ivanić, direktor Centralnog higijenskog zavoda, u ime Jugoslovenskog društva za čuvanje narodnog zdravlja, izražavajući hvalu sokolskom radu naročito za selo i pledirajući da bi svi koji slično rade trebali da se udruže, u cilju da bi se narod bolje podigao i socijalno i ekonomski.

Tada se javlja za reč Soko-seljak brat Nikola Mišić, koji predlaže, da se na osnovu svih govora, a naročito govora delegata četa, izradi jedna satorska deklaracija. U tu svrhu predlaže i braću koja treba da uđu u redakcioni odbor za sastav ove deklaracije.

Kako je ovaj predlog primljen, to se predložena braća sa starešinom bratom Čedom Milićem povlače da izrade satorsku deklaraciju.

Zamenik predsedavajućeg predaje tada reč bratu prof. Tvrtku Kanaetu, koji iznosi plan o budućem radu župe na selu.

Kako je kroz to vreme redakcioni odbor bio završio svoj rad, starešina brat Čedo Milić preuzima opet predsedništvo i moli brata prof. Jovana Radulovića da pročita deklaraciju, koju je sastavio satorski redakcioni odbor.

Tada brat prof. Radulović čita tekst deklaracije, koja glasi:

Deklaracija sabora

Nakon saslušanja izaslanika 162 seoskih sokolskih četa, izabranih na prethodnim sreskim saborima, koji predstavljaju savršen izraz svih duhovnih težnja i fizičkih žrtava naše krvave prošlosti i naporne sadašnjosti, a u težnji da bi se postavili temelji srećnijoj budućnosti, sabor donosi sledeća svoja mišljenja i verovanja, iskazana u ovoj

DEKLARACIJI:

1

Sokolstvo je po narodnom duhu, narodnoj pesmi i predanju zbir najlepših duhovnih i fizičkih vrлина i vredno-

sti, koje su krasile najbolje očeve, majke, sinove i kćerj u našoj narodnoj prošlosti. Selo je njegov izvor, kolevka i večni čuvar.

2

Središnje pitanje našeg narodnog života i opstanka jest pitanje sela. Zbog toga je pitanje seoskog Sokolstva središnje i glavno pitanje i našeg Sokola i naše Nacije. Jer pravilno i živo shvaćen život i značaj seljaka u tancine odgovara životu hrasta i njegovog korena. Iz korena proizlazi stablo i grane, kao što su iz sela ponikle varoši i kasabe.

3

Po ovom načelu Sokolstvo u selima na teritoriji župe Mostar za prošlih 10 godina neumorno je radilo i postiglo vidan moralni i materijalni uspeh, koji Sokolima i njegovim vođama daje pravo da ga nazovu pretečom pokreta za istinsko podizanje sela i opšteg preporoda našeg nacionalnog života. Jer kao što od snage i zdravlje korena zavisi snaga i život hrasta, tako od zdravlja snažna i organizovana sela zavisi zdravlje i sreća buduće Jugoslavije.

4

Sokolstvo ovako shvaćenom zadaćom i novim sredstvima rada jest jedina organizacija, koja duboko prodire u celokupan duhovni i materijalni život seljaka i vodi praktičnu akciju, da seljak postane kako prosvetni tako i ekonomski temelj snažno organizovane moćne Jugoslavije.

5

Seosko Sokolstvo, s novom zadaćom zdravstvenog, prosvetnog i privrednog podizanja sela, a na osnovu do sada postignutih uspeha, smatramo opštom narodnom širokom školom, koja teži da odgoji potpuna čoveka, sposobna za opšti narodni i zadrudni rad.

Zbog toga seosko Sokolstvo smatra, da je zadrugarstvo jedini zdravi osnov socijalnog i privrednog uređenja našega sela.

6

Seosko Sokolstvo smatra dalje, da su mu vrlo srodni svi pokreti koji idu za podizanjem sela, a naročito da mu je blizak pokret studentskih radnih četa, s kojima bi u zajednici najlakše ostvarili istinsko bratstvo sela i celokupne narodne inteligencije.

7

Osnovna snaga ovog pokreta leži u tome, što se pre svega u ovome radu propoveda ličnost kao nosilac svijui uspeha i neuspeha. Tako isto, po rasnom narodnom shvatanju, napredak ili nazadak jednog pokreta ili organizacije zavisi od vode ili vodstva, a nikad od vodenih. Zato župa Mostar traži, iznalazi i odgaja svim raspoloživim sredstvima moralno i nacionalno živu ličnost, koja će znati i moći verovati da postoji samo jedan put istinski sokolske misli: rad za dobro sela. Ta služba, koja odgovara rasnom duhu našeg naroda i slovenskog genija uopšte, jest najteža, jer traži saginjanje velikog čoveka malom, bogatog siromašnom, učeno neukom, i ona znači pravo apostolstvo.

Zbog toga verujemo, da je takav rad jedino kadar dići u selu i seljaku veru u sokolsko vodstvo i narodnu inteligenciju i sprečiti u ovo zahuktano doba ostvarenje vidovite slutnje starih guslara, koji prorokili klikću:

»Javor gora zatrubice sada,
Tesko onom ko bježi od panja,
Jer naviše sve je tanja granja«.

Prema tome, Sokolstvo kao čedo narodne rasne duše dužno je da premosti jaz između sela i grada i uspostavi među njima uzajamno dopunjavanje; ozdo rasno-etičkih, a odozgo kulturno-prosvetnih strujanja i vrednosti, a sve to do jedne skladne organske celine. Narodna inteligencija izvršice istorijski zločin prema tom narodu ako i dalje ostane prema selu pasivan posmatrač.

8

Osnovu za iznalazjenje i odgajanje moralno žive i nacionalne ličnosti župa je uzimala iz seoskog unutarnjeg gledanja na život i ljude, te je zato prvenstvo davala vaspitanju duhovnom. Jer iz duhovnog vaspitanja i snage proistiće celokupna etika našega naroda, kao i sve trajne i kulturne tekovine naše prošlosti.

Veličina tog narodnog shvatanja ogleda se u onoj: »Sine Marko jedini u

majke, bolje ti je izgubiti glavu, nego svoju ogriješiti dušu«.

9

Najsavršeniji, dokazani i pokazani, duhovni vođ za hod kroz teški narodni život i rad za selo i narod, jesu tri osnovne urođene narodne i slovenske vrline: Vera u Boga, istrajan rad i male potrebe; bez ovih urođenih narodnih i seoskih vrlina niti je bilo, niti će ikada biti moralno i nacionalno žive ličnosti, a niti opšteg narodnog podizanja ka preporodu, po zakonu večnog kretanja i večnog napredovanja, kako to naglašava osnivač československog Sokolstva, slavni Tirš.

10

Seoski Sokoli, verujući u prokušane rasno narodne seoske vrline, propovedaju, da su Bog, Kralj i Domaćin najveće vrednosti za put u široki narodni život i najtvrdra osnova za izgradnju opšte sokolske i narodne zajednice. Dom i porodica je škola i vaspitačica, domaćin seljačkog doma najveća odgovornost, majka najuzvišenija čast, a narodno predanje najbolja osnovica za zidanje naše nacionalne kulture.

11

Veru u Boga smatramo, po narodnome duhu i životu, središnjim osećanjem najdubljih moralnih uverenja, te seosko Sokolstvo želi i zahteva od svojih pripadnika da se brižno neguju, razvijaju i jačaju po onoj narodnoj: »Bez Boga ni slobode, bez Boga ni leba, i bez Boga ni preko kućnog praga«. Međutim, konfesionalna — verska — ispovedanja smatramo privatnim i najsvetijim osećanjem svakog pojedinca, ali uvek prema onoj narodnoj: »Brat je mio koje vere bio«.

12

Narodne vrline, istrajan rad i male potrebe smatramo najjačim narodnim oružjem i snagom rasnog duha našega. Udružene obe ove narodne vrline davalu su našim prećima divovsku snagu za privredu, slobodu i mogućnost pomaganja bližnjemu.

13

Kao što je po narodnom duhu istrajni rad ključ za rešavanje svih materijalnih pitanja, tako je vera u Boga jedini ključ za rešavanje svih moralnih pitanja: narodno-klasni i versko-plemniški.

14

Tako isto s ovog, u narodnoj duši urođenog gledišta, seosko Sokolstvo procenjuje sve privredne i opšte kulturno-političke akcije i pokrete, te ih sve smatra ili nemoćne za izvršenje misije, ili čak opasne za pojedinca i narodnu celinu, ako u svom duhovnom osećaju njeni nosioci nemaju te tri rasne i urođene narodne vrline.

15

Za nosioce i vode ovog pokreta, prema gornjim načelima, treba pojedince odabiranjem iznalaziti iz sela i grada i vaspitati ih posebnim seoskim školama i radnim četama.

Oni koji su nadahnuti rasnim narodnim vrlinama i istinskim narodnim predanjem imaju prvenstvo. Jer selu može biti učitelj samo dak njegov i niko drugi.

16

Političko delovanje iz ovog pokreta seosko Sokolstvo isključuje, ali se ne odriče političkog vaspitanja svojih članova, jer stoji na stanovištu, da prava narodna politika proizlazi iz sokolskog života, a ne sokolski život iz politike. Tako isto seosko Sokolstvo veruje, da je najuzvišenija nacionalna politika ući u selo i sitnim radom razvijati privatnu inicijativu seljaka do njegove samopomoći. Prema tome ne može se zamisliti politički odgovor naroda bez sokolskog rasnog vaspitanja.

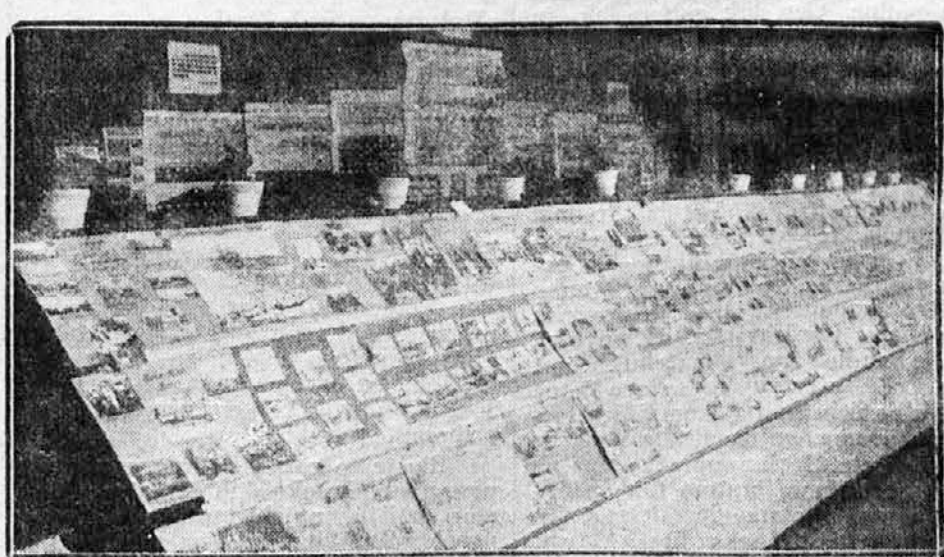
17

S gledišta rasnog Sokolstva, nika-ko ne postoji plemensko pitanje, jer seoski Sokoli veruju, da nema ni srpskog pluga ni hrvatskog leba, koji ne obleva vrelj znoj i ne obrađuje žuljevita ruka Sokola seljaka.

Seoski Sokoli znaju, da ima samo neradenih i radenih, nepravednih i pravednih, štetnih i korisnih ljudi, od kojih potiče zlo i dobro, nepravda i pravda, plemenski sukobi i bratska ljubav. Jer zli neće da znaju, da sloboda niče iz pravde, pravda iz ljubavi, a istinska ljubav od jedinog Boga.

Deo sabsorske izložbe

18

Seoski Sokoli, živeći po duhu ota-
ca, znaju, da državu i slobodu ne čuva
ni bogatstvo, ni znanje kao ni spoljaš-
nje forme srpsstva ni hrvatstva, već je-
dino pravda za koju očevo rekoše:
»Pravda drži zemlju i gradove, a ne-
pravda ruši obadvojce«. Prema tome,
sva dela proizlaže iz bezakonja ili mrž-
nje, narod je prokleo proročki i napred
osudio govoreći: »Zlo radjenje, gotovo
sudenje«.

19

Telesno vaspitanje u selu treba u-
pućivati prvenstveno putem prosveti-
vanja u opštoj higijeni, jer teški i slo-
ženi napor oko zemljoradnje najbla-
gočuvnije utiču na zdravlje duše i sna-
gu tela seljaka, te ga oni održavaju
u stalnoj čilosti i savršeno čuvaju od
izrođavanja. Zato oživljavanje i uvo-
đenje narodnih vitezkih igara, uz vo-
ničke i slobodne sokolske vežbe, sa-
stavljene po duhu narodnih običaja,
smatramo kako s telesnih tako i s op-
štih seoskih potreba dovoljnim za jav-
no manifestovanje snage pokreta i pri-
vikavanje opštoj disciplini i harmonič-
nom telesnom vaspitanju.

20

Pošto selo i seljaci u nacionalnom
sklopu imaju svoju posebnu funkciju
kao koren u hrastu, ali pošto je ono
bez veze i pravedne saradnje s gradom,
seosko Sokolstvo mora imati uspored-
na upravnna tela od društva, župe pa do
Saveza, u kojima bi mogli rešavati sva
seoska sokolska pitanja, i tako doći do
punog izražaja u sokoljskoj organizaciji
prema snazi i značaju svom, koji mo-
raju imati u celokupnom narodnom
životu i radu.

Zato sabor zahteva, da Savez So-
kola Kraljevine Jugoslavije izvrši ovu
našnu potrebu našega savremenog
sokoljskog života.

21

Zensko pitanje u seoskom Sokol-
stvu rešavaće se po rasnim načelima
doma, domaćina i vitezkih običaja. Do-
maćin je glava doma, a žena desno
krilo domaćinovo, prema onoj: »Na
ženi kuća stoji ako je radna, štedna i
plemenita«. Zato smatramo, da seoskoj
ženi treba prvenstveno razviti i ojačati
radenu prosvetnost, a zatim pismenu.
Tek posle toga dolazi radi propagande
Sokolstva, kao preporodnog pokreta,
uonoženje telesne slobodne vežbe, koja
bi se sastavljala iz motiva narodne pe-
smе, seoskog života i narodnih rasnih
običaja.

22

Zbog ogromnog narodnog i držav-
nog interesa seoskog Sokolstva sabor
traži, da mu se od opštine do državne
uprave izda u susret u materijalnom
pogledu do krajnje granice mogućnosti.
Jer je Sokolstvo dosadašnjim radom u
narodu učinilo više nego ik, pa stoga
ima puno pravo da traži, da već jed-
nom padnu sve predrasude i uskrud-
na shvatanja njegove mislije u narodu
i državi.

23

S tvrdom verom u Boga, koji nam
je i dosada u našem trudnom poslu bio
pomagač, ostvarivamo ova naša mišlje-
nja i verovanja utvrđena i primljena
na prvom saboru sokolskih četa župe
Mostar.

Nakon što je deklaracija bila pro-
čitana, predsedavajući pita sabor, da
li se ista prima, našto svi jednoglasno
potvrdjuju, da se prima.

Tada je predsedavajući brat Čeda
Milić pozvao sve prisutne da odaju
poštu blaženopćivšem Viteškom Kral-
ju Aleksandru I Ujedinitelju, u kome
času svi ustaju i kliču: Slava Mu! Voj-
na glazba tada svira »Molitvu«, a na-
kon toga svi četni barjaktari na čelu
sa zastavom župe i društva Mostar
te ustaškom nevesinjskom defiluju
mimo poprsja Kralja-Mučenika, pred
kojim gore dva kandila, i spuštanjem
zastava odaju počast Velikome Kral-
ju, te zatim izlaze iz dvorane i po-
strojavaju se za povorku.

Kada je bio završen ovaj dirljivi
čin pijeteta prema blaženopćivšem
Kralju, brat Čeda Milić zaključuje sa-
bor, zahvaljujući se svima prisutnima
i kliču Nj. Vel. Kralju Petru II i Ju-
goslaviji, što svi pristupi prihvaćaju
oduševljenim i burnim poklicima: Ži-
veo Kralj! Živela Jugoslavija!

Sabor je završen sviranjem i pe-
vanjem sokolske himne »Hej Slove-
ni«.

Sabor je završio rad u 3.30 sati
posle podne. Ceo tok sabora bio je
prenošen preko radija.

Povorka

Posle sabora formirana je pred
domom »Hrvoja« impozantna povor-
ka, koja je u uzornom redu i odušev-
ljeno manifestirajući prošla gradom
i zaustavila se pred Oficirskim do-
mom. Po svim ulicama, kojima je po-
vorka prolazila, okupilo se veliko
mnogstvo građanstva, koje je povorku
oduševljeno pozdravljalo. U povorci,
koju je vodio župski načelnik brat
Petar Čolić, učestvovali su sve četne
zastave na čelu sa župskom i društve-
nim zastavama, vojna glazba i glazba
sokolske čete Orašac, uprava župe na
čelu sa starešinom bratom Čedom Mi-
lićem, mnogi pretstavnici, delegat Sa-
veza bugarskih Junaka brat Petrov,
delegati Saveza Sokola Kraljevine Ju-
goslavije sa zamenikom saveznog sta-

rešine bratom drom Gavrančićem,
pretstavnicima ostalih župa, Sokoli iz
Mostara, svi delegati četa mostarske
župe, brojna sokolska konjica te ve-
liki mnoštvo građanstva.

Povorka se je zaustavila pred Ofi-
cirskim domom, u kome je u 16.30 sati
za sve učesnike bio priredjen narodni
ručak.

Prostorije Oficirskog doma bile
su prepune Sokola i drugih uzvanika.
Na pozornici svirala je glazba Sokol-
ske čete Orašac.

Naš čuveni guslar Perun Peruno-
vić, koji je došao da uveliča ovu sa-
borsku proslavu, otpjevao je nekoliko
ulomaka iz svojih narodnih pesama,
počinjući svoju pesmu sa: »U slavu
Boga, otadžbine i sokolske slave —
nek odjeknu gusle javorove«.

Posle molitve usledio je ručak. Za
vreme ručka prvu zdravicu održao je
domaćin, starešina župe brat Čedo
Milić, koji je nazdravio Nj. Vel. Kral-
ju Petru II, a što su svi popratili
gromkim i oduševljenim poklicima:
Živeo Kralj! Glazba je tada intonirala
državnu himnu.

Nadalje su održali lepe govore
braća: dr. Oton Gavrančić, dr. Voja
Besarović, delegat bugarskih Junaka
brat Petar Petrov, koji je na koncu
svog govora nazdravio Nj. Vel. Kralju
Petru II, bratskoj Jugoslaviji, brat-
skom jugoslovenskom Sokolstvu i So-
kolskoj župi Mostar, zatim nar. posla-
nik Milan Kurilić, dr. Voja Kujundžić,
dr. Mirko Buić, koji je na koncu svog
lepego govora o jugoslovensko-bugar-
skom bratstvu istakao elemente koji
vežu u zajedničkom radu jugosloven-
ske Sokole i bugarske Junake te na-
zdravio Nj. Vel. Caru Borisu III, brat-
skoj Bugarskoj i braći bugarskim Ju-
nacima. Tada je još govorio Soko-
lseljak brat Danilo Vuković i na kon-
cu potstarešina župe Mostar brat Bru-
no Marčić.

Svečana akademija

Tačno u 20 sati počela je svečana
akademija. Dvorana i velika galerija
u domu Hrvatskog pevačkog društva
»Hrvoja« bile su dupkom pune, tako
da više nije bilo ni jednog mesta ni
za stajanje.

Program akademije bio je vrlo
obilan i lepo proban, a izvodili su ga
sve samo Sokoli iz pojedinih seoskih
sok. četa župe Mostar. I ova lepa aka-
demija pokazala je, što i koliko može
Sokolstvo da učini korisna i na pro-
svetnom polju za naše selo.

Pre početka programa prosvetar
župe br. Mile Dokić objavio je rezul-
tate s guslarske utakmice i guslarima
pobednicima izrazio poklone župe u
knjigama i narodnim pesmama. Tada
je guslar brat Petar Mrkajić, treći po-
bednik na utakmici, otpjevao jednu
narodnu pesmu.

Sama akademija počela je »Sokol-
skom molitvom« od Vidošića, koju je
otpevalo Srpsko pevačko društvo
»Gusle«. Zatim je tamburaški zbor
četa Tasovčić i Višići otisnuli »So-
kolski marš«. Nakon toga sledio je
pozdravni govor brata Petra Klaića,
starešine čete Popovići, koji je istakao
rad Sokolstva u pravcu prosvetnog
podizanja sela, a što će se videti i na
ovoj akademiji koju izvode isključivo
Sokoli-seljaci.

U daljnjem delu programa guslar
Perun Perunović otpjevao je nekoliko
odlomaka narodnih pesama; zatim je
glazba četa Orašac i Zaton izvela od-
lomak iz Zajčeve opere »Nikola Šubić
Zrinski«, članovi čete Kamenmost
»Dva brata« od Preradovića, tambura-
ški zbor četa Tasovčić i Višići »Ve-
nac narodnih pesama«, jedan član čete
Klobuk deklamaciju »Oj Ilirijo!« i sok-
pevački zbor četa Zaton, Orašac, Mo-
košica i Donja Župa »Venac dalmatin-
sko - dubrovačkih pesama« od N. Pal-
čoka.

Nakon odmora jedan član čete
Studenti deklamovao je Šantićevu pe-
smu »Ostaje ovdje«, dalje je tambu-
raški zbor čete Mulić izveo s pevanjem
nekoje narodne pesme, a sok. pevački
zbor četa Orašac, Zaton, Mokošica i
Donja Župa nekoliko pesama dubro-
vačkih i sremskih.

Svakako među najlepše i najuspe-
nije tačke akademije bile su četiri sce-
ne, i to jedna prema Višnjicevoj »Po-
četak bune na dahije«, koju su izveli
članovi čete Lastva, zatim tri prizora
iz Njegoševa »Gorskog vijenca« —
»Dolazak vojvode Draška iz Metaka«,
»Badnje večer« i »Džeferdar Vuka
Mandušića«, koje su izveli članovi čete
Bijelo Polje i Tasovčića. Ove sce-
ne izvedene su tako majstorski, kao
da smo na pozornici umesto običnih
seljaka gledali najrutiniranije profesio-
nalne glumce.

Akademija je završena s »Hej
Sloveni«, koju je otpjevao zbor Srp-
skog pevačkog društva »Gusle«.

Akademija je postigla vanredan
uspeh. Pored onih koji su je izvodili,
tome su mnogo doprineli i br. dr. Mi-
le Dokić, prosvetar župe, te br. Pro-
jovo Radulović, koji su ovu akademiju
pripremili i vodili.

Bio je to zaista doličan završetak
prvog sabora sokolskih četa župe Mo-
star, koji je najeklatantnije pokazao
uspeh sokolskog rada na selu, zaista
divan uspeh rada bratske Sokolske žu-
pe Mostar.

Sokolska izložba u Mostaru

Prilikom održanja Prvog sabora
sokolskih četa župe Mostar, priredena
je u Mostaru, u Srpskom domu, i so-
kolska izložba. Izložbu je svečano
otvorio uoči otvorenja sabora, dne 14
o. m. u 4 sata posle podne, prosvetar
Sokolske župe Mostar br. dr. Mile
Dokić. Ova izložba je priredena sa
svrhom da se zorno prikaže, kako se
kroz Sokolstvo uspešno podiže naše
selo.

Izložba je smeštena u prizemnoj
dvorani Srpskog doma. Već na prvi
pogled, svojim ukusnim aranžmanom
izložba čini vrlo lep utisak. U dnu
dvorane, na pozornici, lepo dekorisa-
noj zelenilom i zastavama, postavljeno
je poprsje blaženopćivšeg Viteškog
Kralja Aleksandra I Ujedinitelja, i to
među dve sokolske zastave, žup-
skom i društvenom, koje je darovao
blaženopćivši Kralj. Sa strane su po-
prsjia blaženopćivšeg Kralja Petra I
Oslobodioca i cara Dušana. S desne
strane pozornice nalazi se velika slika
Nj. Vel. Kralja Petra II, nad kojom
je postavljena kraljevska kruna. U
pozadini na pozornici su i četne po-
bedničke zastave o kojima vise pobe-
dnički srebrni lovor-venci, koje je četa-
ma pobednicima na takmičenjima
darovao blaženopćivši Kralj. Među
ovim zastavama ističe se i stara, isto-
rijska nevesinjska ustaška zastava iz
god. 1875 s belim obrubom i na crve-
nom polju s belim krstom. Tu su ta-
koder i zastave pojedinih društava
župe. Po sredini, spredu, u jednom
okviru vidimo i grudu zemlje s ostrva
Sv. Vida. Nad pozornicom je veliki
napis: Čuvajte Jugoslaviju!

Na desnoj strani od ulaza u dvo-
ranu nazivane su ostale mnogobrojne
četne zastave. Svih zastava na izložbi
je oko 160. Njihove živopisne boje
daju izložbi naročito lep, privlačiv de-
kor. Tu visi i jedna slika blaženopćiv-
šeg Kralja u obliku sokolske značke,
a pod njom je na jednom postolju
jedna glavnja, s kojom je 22 juna 1934
zapaljena sokolska zublja zahvalnosti
u Sarajevu, koju je sokolska stafeta
zatim ponela na grob Kralja Petra u
Topolu. U jednom okviru tu je i stru-
čak osuđenog čveća s groba blaženopćiv-
šeg Viteškog Kralja Ujedinitelja. Tu
vidimo i sveće s krsnih slave te-
čajaca župe, te druge predmete. Dalje
o zidu vise velike slike Tirša, Stros-
majera, brata Gangla, a po sredini
među zelenilom na visokom postolju
nalazi se poprsje Kralja Tomislava.
Dalje vidimo i jedan model higien-
skog seoskog kreveta te model pčeli-
njaka. S jedne i s druge strane do
ulaza na zidu visi između dve velike
palme velika zidna karta, koja pri-
kazuje teritorij župe Mostar, i na ko-
joj su s crvenim zastavicama označe-
na društva, a zelenim čete; sedište žu-
pe označeno je jugoslovenskom zasta-
vom. Karta je vrlo pregledna i zorno
predočuje gustoću pojedinih župskih
jedinica u pojedinim krajevima župe.
Nad tom kartom pričvršćena je o zid
stara zastava »Pobratimstva« iz doba
pobratimskog pokreta god. 1912 s na-
pisom: »Pobratimstvo u Koritima«.

S leve strane od ulaza vidimo
uočvirene spomen-čavlice za župsku
zastavu, među kojima se u sredini
ističu dva velika od blaženopćivšeg
Kralja i Nj. Vel. Kraljice. Od ovih
čavlica sastavljen je lepo i dekorativ-
no stilizovani napis: »Aleksandar —
20 VI 1923«. O zidu dalje vise mnoge
slike koje nam zorno prikazuju mno-
gostrani rad župe te razvoj i rad nj-
nih četa od 1925—1935 god.

Po zidovima vise i razni napisi:
podre izreke i gesla. Zatim su tu na
molicama razvrstane mnogobrojne fo-
tografije s raznih priredaba župe i
njihnih jedinica, s raznih sletova, jav-
nih časova, tečajeva pa fotografije po-
jedinih kategorija pripadnika te upra-
va jedinica župe iz raznog vremenskog
razdoblja. U kratko, tu su prikupljene
mnoge zanimljive uspomene vezane
za život i rad župe i njenih jedinica.

Na sredini duž cele dvorane na
velikoj ukrašenoj polici, izložene su
takoder u jednom lepom i preglednom
rasporedu mnogobrojne fotografije i
druge uspomene, novinski izresci o
sokoljskom radu župe i njenih jedini-
ca iz raznih listova, zatim jedan omaš-
ni svezak raznih novina iz svih kra-
jeva naše države s člancima povodom
mučeničke smrti Viteškog Kralja Uje-
dinitelja nadalje i t. zv. »crne« i »za-
losne knjige«, u kojima su zapisana
imena pojedinaca pa i pojedinih četa,
koje nisu udovoljile izvesnim sokol-
skim dužnostima. Ove »crne« i »za-
losne knjige« od velikog su i uspeš-
nog uticaja za ovakve »ožigosane«, te
služe kao jedinstven primer opomene
na izvršavanje dobrovoljno preuzetih
sokolskih dužnosti. Tu su takoder po-
vezana u knjige i sokolska pisma župe
četama, prava apostolska pisma, razni
raspisi društvima iz raznih godina, pe-
čati sokolskih četa, sokolski listovi i
drugo.

Koliko je zanimanje bilo za ovu
izložbu vidi se i po tome, što ju je
samo na dan otvorenja i na dan sa-
bora posetilo preko dve hiljade po-
setilaca.

S. Č.

KRONIKA

75-godišnjica dr. Karla Kramarža.
Ovih dana setio se je ceo slovenski
svet 75-godišnjicu velikog Slovena i
uticajnog političara dr. Karla Kramar-
ža. Nedeljni broj »Narodnih list« u
svom pretežnom delu posvećen je
ovom uzornom patrioti i nacionalisti.
Pored pisaca članaka, koje smo na-
veli u prednjoj notici, napisali su lepe
članke i posvete Andrej Hlinka, vođa
Slovačke pučke stranke, bivši pre-
sednik vlade Udržal, njegov nacional-
ni i politički protivnik Nemec dr. Ma-
jer-Harting, od strane nam Jugoslo-
vena Lujo Vojnović i dr. Dragutin
Prohaska, od strane Poljsa Stanislav
Stronski, od strane Bugara Stevan S.
Bobčev. Velik članak pod naslovom:
»Dr. Kramarž i Slovenstvo« napisao je
Vl. Sis. Tu su dalje i članci velikog
broja najuglednijih Rusa, kao od Dol-
gorukov, Njemcović-Dančanka, ge-
nerala Djenkina i Milera, dr. Verguna,
akademika Struve, metropolita Eulagija
i Alekseja Ksjunina. Ali i neslovenski
narodi ocenili su zasluge dr. Kramar-
ža, pa su napisali članke i Litvanci te
Finci, a od Francuza ministar Eduard
Erić, general Fošć, novinar Alber Pti
i drugi.

Jubilarac, koji je poznat i kao
naš iskreni prijatelj, sin je uglednog
i imućnog preduzimača. Pravne nauke
svršio je u Pragu i Berlinu, gde je bio
dak čuvenog sociologa i nacionalnog
ekonoma Vagnera. Svršivši studije oti-
šao je u Pariz na visoku školu politi-
čkih nauka, otuda u London i Beč, gde
se je pune dve godine posvetio studiju
istorijskih dokumenata, koji su doka-
zivali prava Čeha na samostalnost. U
aktivnu politiku Kramarž je stupio
1891 kada je bio po prvi put izabran
za narodnog poslanika u bečkom pa-
rlamentu i to na programu narodne
liberalne stranke. Bio je jedan od naj-
mlađih poslanika, ali je ubrzo svojim
odličnim govorima stekao glas jednog
od najjačih političara austrijskog pa-
rlamenta, čiji je član ostao sve do kra-
ja rata. U Beču je pokušao da sjedini
sve Slovene da bi se na taj način stvo-
rila slovenska većina, ali nažalost nije
uspeo. Već pre rata mnogo je putovao
po inostranstvu, osobito je često od-
lazio u Rusiju, gde se je i oženio. Za
vreme svetskog rata bio je optužen s
veleizdaje, i izveden zajedno s pokoj-

nim dr. Rašinom pred vojni sud te osu-
đen na smrt, ali ga je od vešanja spasi-
la smrt Franje Josipa. Kada je bio amne-
stiran ponovno uzima u ruke vodstvo
čehoslov. i slovenske politike i 1918
postaje vođa Narodnog veća, a čim je
formirana prva čehoslovačka vlada
postaje i njen prvi predsednik. I ako
imade mnogo političkih protivnika u
unutrašnjoj politici, ipak nema ličnih
neprijatelja, a njegove vanredne spo-
sobnosti, njegove ogromne zasluge za
oslobodenje čehoslovačkog naroda i
njegove zasluge za Slovenstvo ceni
svaki iskreni Čehoslovak i Sloven.
Ovom idealnom borcu za ostvarenje
slovenskih ideala i solidarnosti, svom
odličnom sokolskom bratu, i jugoslo-
venski Sokoli o njegovom jubileju
kliču: Na mnogaja ljeta!

75-godišnjica Narodnih listova.
Najstariji i jedan od najuglednijih če-
ških listova »Narodni list« izdao je
ovih dana u proslavu 75-godišnjice
svog neprekidnog izlaženja svečani
broj na 116 stranica, koji je ujedno
posvećen i 75-godišnjici rođenja jed-
nog od najuglednijih vođa čehoslo-
vačkog naroda dr. Karla Kramarža. U
tom broju napisali su članke najistak-
nutiji čehoslovački javni radnici, pi-
sci, novinari i pretstavnici političkih
stranaka. Od uglednijih čehoslovačkih
javnih radnika i pretstavnika strana-
ka koji su posvetili svoje članke
ovom dvojnomo jubileju, valja spome-
nuti pretsednika vlade dr. Milana
Hodžu, pretsednika narodne skupštine
Malipetra, ministra vojske Art.
Mahnjika, kardinala primasa češkog
dr. Kaspara, patrijarhu čehoslovačke
narodne crkve dr. Prohazu, generala
Husaka i Medeka. Svi su oni toplim
rečima ocenili rad i život dr. Kramar-
ža. O svojim sećanjima na prve de-
cenije izlaženja Narodnih listova na-
pisala je kraći članak i sestra Renata
Tirš. Ovaj jubilarni broj i po svojoj
sadržini i po svom opsegu dostojno
reprezentira jedan od vodećih listova
u Čehoslovačkoj.

Novogodišnji broj našeg lista

Prvi novogodišnji broj našeg lista
izlazi dne 30 o. m., drugi 10 januara i
dalje redovito svakoga petka.

UREDNIŠTVO.

IZ NAŠIH ŽUPA DRUŠTVA I ČETA

IZ UREDNIŠTVA

U poslednjem, 47 broju, našega li-
sta objavili smo još samo one prvode-
cembarke izveštaje, koji su nam stigli
na vreme i koji su nam preostali od
46 broja. Kao što smo naime već i iz-
vestili, izveštaje o obvezatnim raz-
nim savezanim priredbama i proslava-
ma objavljujemo samo one, koji nam
stignu odmah i neposredno za prvi na-
redni broj lista posle tih priredaba i
proslava. Zato i nismo objavili one
prvodecembarke izveštaje, koji su
nam stigli kasnije. Molimo stoga da se
svi ovi neobjavljeni izveštaji, koji su
nam kasnije stigli, ne reklamiraju.

Mole se sve bratske jedinice, da
nam unapred šalju o d m a h i s a m o

Župa Cetinje

CETINJE. — IV prednjački tečaj
za vođe sokolskih četa. Sokolska žu-
pa Cetinje, shvatajući važnost sokol-
skog rada i sokolske akcije uopšte na
našem selu u današnjici, održala je u
Peći u vremenu od 1 do 20 novembra
t. g. četvrti prednjački tečaj za vođe
sokolskih četa, koji je bio obavezan
za III i IV župsko okružje.

Tečaj je vodio referent za sokol-
ske čete br. Krsto Grujić. Rad na te-
čaju počeo je 1 novembra, a završio
se je 20 istog u podne.

Na tečaju su se predavali ovi pre-
dmeti: Sokolski sistem (teoretski i prak-
tično, 81 čas; predavači braća: Gru-
jić i Kostić); Istorija Sokolstva, 6 ča-
sova (predavač br. Franjo Pletel); Na-
cionalna istorija i narodne pesme, 6
časova (predavač br. Vasiljević); Ide-
ologija Sokolstva, 6 časova (predavač
sestra Milica Arsović); Sokolska admi-
nistracija, delovodstvo, blagajna i sta-
tistika, 15 časova (predavači: Milutin
Zdravković, Petar Hadžipanzović i Mi-
lo Kastratović); Stočarstvo s mlekar-
stvom i sirarstvom, 10 časova (preda-
vač Vukoje Baščarević); Vodarstvo s
bolestima i preradom voća, 10 časova
(predavač Dušan Knežević); Zadrug-
arstvo, 10 časova (predavač Bukajlo
Dedić); Bolesti stoke, 5 časova (preda-
vač Arkadije Vojko); Sokolska orga-
nizacija, 10 časova (predavač br. Ra-
divoje Zonjić); Sokolstvo i selo, 8 ča-
sova (predavač br. Grujić Krsto); Hi-

aktuelne vesti, jer ih inače neće
moći objaviti.

Sve važnije vesti iz naših jedinica
objavljivaćemo unapred kao poseb-
ne vesti, zasebno, u obliku
člančića, dok ćemo sve ostale ob-
javljivati u obliku i pod rubrikom
»Male vesti, Rubrike« iz naših žu-
pa, društava i četa« u novogodišnjim
brojevima lista nećemo više
imati.

Molimo stoga, da nam se sve ve-
sti od manjeg značaja šalju
sastavljene posve kratko, i to sa-
mo u nekoliko redaka.

Pri prelomu 47 broja našeg lista,
vesti iz Lovasa i Vinkovaca stavljene
su pod župu Novi Sad, umesto pod
Osijek, što je evidentno bila greška.

gijena, 7 časova (predavač dr. Milovan
Bulatović); Prva pomoć, 5 časova (pre-
davač br. dr. Đuričić). Svega je bilo na
tečaju 180 časova predavanja.

Rad na tečaju počinjao je jutro-
njom gimnastikom u 6 sati ujutru, a
završavao se je u 6 sati uveče. Za sve
vreme tečaja tečajci su pokazali izvan-
rednu sokolsku disciplinu, te se je i
ovom prilikom moglo videti da Sokol-
stvo baš na selu nalazi svoj pravi ko-
ren i da braća na selu pokazuju svoju
urođenu ljubav prema svetlim so-
kolskim tradicijama i idealima.

Kako se je ovaj tečaj održavao u
sedištu br. Sokolskog društva Peć, to
je ovo br. društvo učinilo sa svoje
strane sve što je bilo u njegovoj mo-
gućnosti da tečaj što bolje uspe, obez-
bedivši tečajima besplatan stan u pe-
čkoj gimnaziji. Vredni sokolski radnici
— članovi društva — nastojali su da
tečajcima pruže što jasnije, praktični-
je i preglednije nastavno gradivo, ta-
ko da su tečajci pored opšteg sokol-
skog gradiva imali prilike da se upo-
znaju sa svim nastavnim gradivom: iz-
pčelarstva, ratarstva, živinarstva, zadrug-
arstva, povrcarstva, stocarstva, zadrug-
arstva i dr.

Na tečaju su bila prisutna 22 te-
čajaca. Život u tečaju bio je strogo in-
ternatski. Što se ovim tečajem posti-
gao željeni uspeh uveliko se ima za-
hvaliti i upravi pečke gimnazije, koja
je tečajcima dala na raspoloženje svo-
ju veliku svečanu salu kao i udobne
spavaonice i učionice.

ROSIIJA - FONSIER • društvo za osiguranje i reosiguranje • Beograd

Za vreme trajanja tečaja tečajci ma je bilo omogućeno da vide naš nacionalni srednjovekovni spomenik kulture i naše narodne veličine; manastir Pečku patrijaršiju, poljoprivredne i kulturno-prosvetne ustanove u Peči i njegovoj okolini, a sem toga koristili su se gostoprimstvom br. Jovana Aradskog, koji je tečajcima omogućio da posećuju u vremenu od 8 do 10 časova tonkino.

Koliko je ovaj tečaj uspeo da srodi i zbliži naše seoske mladiće, te da ih zainteresuje za sokolski život i rad, najbolje se ogledalo u tome, što su na kraju svojim odgovorima pokazali odličan uspeh, i što je za sve vreme tečaja kod njih vladalo pravo bratstvo i sokolska disciplina. Ovo nam još jedanput kazuje da sa Sokolstvom moramo ići onamo, gde je njegov koren, a to je: idimo u selo da se na izvoru urođenog sokolskog života naučimo pravom sokolovanju!

K. G.

Župa Ljubljana

LJUBLJANA. — Sokolska smučarska skakalnica v Zlebeh pri Medvodah. Vrste naših smučarjev so postale že moćna armada, ki se vedno narašča. Vzporedno s številom smučarjev pa je rasla tudi kakovost in izvežbanost, tako da lahko mirno gledamo v bodočnost.

Treba nam je še obsežnejšega sistema zavetišče in domov, kjer se bodo naše sestre in bratje odpočili od napora v snegu in živeli daleč od mestnega hrupa v čistem zimskem zraku. Treba nam je tudi smučarskih skakalnic, na katerih bodo naši smučarji lahko preizkušali svoje sile, saj predstavljajo smučarski skoki vrhunec smučarske okretnosti, trdne volje in poguma.

Jeseni je zrastle v nekaj tednih smučarska skakalnica v enem naših najlepših kotikov Gorenjske — v Zlebeh blizu Medvode. Tiho in brez bučne reklame jo je zgradilo Sokolsko društvo Medvode z izdatno pomočjo ljubljanske župe.

Prostor je, kakor smo že omenili eden najlepših v Polhogorskih Dolomitih. Tudi dohodi iz Medvode iz Mednega in celo naravnost iz Ljubljane so pozimi prav lahki.

Kamor se ozremo pozimi z višine idilične cerkvice sv. Marjete, povsod je obsežen, mnogoličen smučski svet, vedno v osojnih smučskih legah, tako da stoji sneg v nekaterih dolinicah do srede aprila. Od položene glanca do napetih strmin, vse je tu na razpolago »pikarjem« in dobrih krmarjem. Razgled je malokje tako obsežen in lep. Kakor izrez v panorami okolnih gričev vidimo skoro po vsem Gorenjskem, od Košute preko Kamniških planin tja do Kuma v Zasavju. Za smučarske tečaje so pogoji naravnost idealni.

Dve gostišči s prav smernimi cenami skrbita za telesni blagor smučarjev — Drnovšek in Cvajnar.

V okolici Ljubljane bi težko našli primernejši prostor za skakalnice, takega obsega in za tako dolžino skokov — dolžina skokov je namreč preračunana na pribl. 40 m. Zgrajena je bila po načrtu in pod strokovnim vodstvom stavbenika Rožmana, ki je že znan po svoji strokovnjaški izvedbi drugih skakalnic.

Trud in zasluga za uresničitev želja sokolskih smučarjev, da danes stoji nova in v naši župi prva skakalnica, bo gotovo poplačano društvu Medvode, njegovemu načelniku in drugim.

Skakalnica je že pregledala župna komisija in upamo, da bodo na njej že letos naši skakači uspešno preizkušali svoje sile. Možno bodo v zvezi s skakanjem tudi druge smučarske prireditve: tečaji, tekme itd., ki bodo dvignile zimsko veselje v tem zapuščenem kotu pod sv. Jakobom, Jetrbenkom in Rogom do večjega razmaha kakor doslej.

Župa Novo mesto

NOVO MESTO. — Župni prednjački tečaj. Župno načelnštvo je priredilo od 4. do 7. novembra t. l. župni prednjački tečaj, ki ga je vodil savezni prednjak br. Rafael Ban. Tečaj je posećalo 13 članov in 7 članice iz edinic: Novo mesto, St. Janž, Skočjan, Trebnje, St. Lovrenc, Toplice, St. Jernej, St. Rupert, Bela cerkev in St. Peter, torej iz 10 edinic od 21. Kje so ostale druge edince? Ali so že tako odlično »založene« z prednjaki? Prehrano in stanovanje je krila župa. Ves tečaj je obsegal 114 ur in s polg br. Jana, ki je imel vso tehnično snov, predavali še bratje: župni načelnik Lj. Papež, Menard, Dr. Ropar, Mihelič, Tratar in s. Poljanskova. Otvoril pa je tečaj s prigodnim govorom župni stasista brat dr. Ivan Vasič. V nedeljo 10. XI. popoldne pa so tečajniki napravili pohod v St. Peter ter prisostvovali kinopredstavi Sokola Novo mesto. Ob zaključku tečaja je bila skromna čanka v sokolskem domu, kjer so izpregovorili tečajnikom br. Papež, Ban in Marinček. V želji, da bo i ta tečaj zopet pripomogel k rešitvi vprašanja pomanjkanja prednjaštva v naši župi, so se razšli tečajniki v nedeljo 17. novembra na svoje domove. — ar.

NOVO MESTO. — Zbor društvenih in četnih načelnikov in načelnice. Da se pregleda delo naših edinic v letošnjem letu in napravi program za jesensko-zimsko sezono in prihodnje leto, je župno načelnštvo sklicalo za nedeljo 24. novembra t. l. v sokolskem domu v Novem mestu jesenski zbor vseh društvenih in četnih načelnikov ter načelnice. Udeležba je bila takrat slabša, saj je bilo zastopanih le 13 edinic od 21. Res je bilo krivo nekaj slabo, deževno vreme in slabe zveze z vlakom in avtobusom, vendar naj pomnim, da se ni zbal niti dežja, niti slabe poti brat iz Bučke, ki je v največjem dežju prevozil s kolesom 60 km dolgo pot. Značilno je, da so manjkale edince, ki so v največji bližini Novoga mesta in to četi: Smihel in Prečna, dalje še četa Karteljevo in društvi Skočjan in Mirna peč, Zužemberk, Mirna in St. Lovrenc. Pred zborom načelnikov in načelnice iz vse župe, se je vršil pol ure okrožni zbor načelnikov in načelnice Novomeškega sok. okrožja, ki je pod vodstvom okr. načelnika br. Miheliča pregledal letošnje telovadne nastope in razpravljaj o nekaterih važnih vzgojnih vprašanjih. Po 10. uri je otvoril zbor nato župni načelnik br. Ljudevit Papež, ki je po pozdravu in pregledu zadnjega zapisnika podal izčrpano poročilo o letošnjih prireditvah: župnem zletu, župnih tekmah, okr. lahkoatlet. tekmah M. S. O. in okr. zletu M. S. O., župnem plaval. tečaju in tekmah in nastopih edinic: Šmarjete, Bele cerkve, St. Petra, Kostanjevice, Toplice, St. Jerneja, Straže-Valte vasi, St. Janža in St. Lovrenca. V nadaljnjem razpravljanju so bili sprejeti naslednji sklepi kot program bodočega žup.-tehn. dela: 1. Ob priliki božičnih počitnic se vrši na Gačah II. župni smučarski tečaj. 2. Vsa društva in čete, ki imajo že ustanovljene smučarske odseke, morajo prirediti društveni smučar. tečaj in domače smučarske tekme. 3. V januarju se bodo vršile župne smučarske tekme za člane in st. m. nar. pod Hmeljnikom, za članice, žen. nar. in ml. m. nar. pa v okolici Novoga mesta. 4. V aprilu se bo vršil 10 dnevni vadbeni žup. tečaj, in sicer 5 dnevni za edince z orodjem in 5 dnevni za edince brez orodja. 5. V Novem mestu se vrše pred zletom v Subotici župne tekme, kot izbirne za Subotico. 6. V juliju je na programu župni plavalni tečaj s tekmami in 7. za jesen 1936. večednevni župni splošni prednjački tečaj.

Nadalje sta se osnovala župni narašč. odsek, ki ga bo vodil br. Raje in župni odsek za deco, z br. Tratarjem. Uvedle se bodo tudi določene igre za vse edince in je tudi zanje ustanovljen poseben žup. odsek pod vodstvom br. Tratarja.

Razpravljalo se je še o osnovnih načelih novega »Ustrojstva«, ki so bila v glavnem sprejeta. Po par slučajnostih je br. župni načelnik Papež zaključil uspešno zbor okrog 12. ure. — ar.

NOVO MESTO. — Iz Mirenskega Sokolskega okrožja. Zbor društvenih načelnikov(ice). V nedeljo dne 8. decembra so se zbrali v prostorih Sokolske knjižnice v Trebnjem zjutraj načelniki in načelnice iz vseh edinic MSO. Zbor je otvoril in vodil okr. načelnik br. Tratar Marjan, ki je po uvodnem pozdravu podal kritiko letošnjih nastopov v MSO, zlasti pa se je razvila prav zanimiva debata o okr. zletu v St. Lovrencu in z njim v zvezi o I. okr. lahkoatletskih tekmah. Pri naslednjih točkah so se predelala nekatera vprašanja tehnično-vzgojnega značaja, zlasti o mladinski vzgoji in smučarstvu ter je bil izvoljen za okrožje poseben smučarski referent br. Edi Šerpan iz Trebnjega, ki bo vodil in organiziral podrobno smučarstvo v MSO. Glede nastopov v I. 1936. se bo določilo po veljavnem žup. pravilniku v spomlad ok. zboru, enako o okr. zletu. Kmalu po 12. uri je zaključil br. okr. nač. tretji letošnji okr. zbor načelnikov(ice) MSO. — ar.

Zbor društvenih prosvetarjev. Takoj po 14. uri je istom otvoril drugi okr. zbor prosvetarjev MSO br. okr. prosvetar Žumer Anton iz Zužemberka. Zboru so prisostvovali razen St. Ruperta in St. Lovrenca vsi ostali prosvetariji z nekaterimi člani PO iz Trebnjega. Po uvodnem pozdravu je podal nekaj smernic za novo sezono in orisal sokol. prosv. delo v župi in savezu br. župni prosvetar Tratar Marjan, nakar je govoril o prosv. delu MSO br. okr. prosvetar Žumer. Po nekaterih zanimivih poročilih društv. prosvetarjev o sedanjem stanju v Sokolstvu, je bil sprejet še načrt prosv. dela za l. 1936., nakar je po 17. uri zaključil br. Žumer lepo uspešno prosvetni okrožni zbor. — ar.

Župa Osijek

BELI MANASTIR. — Okružni sastanak društvenih i četnih načelnika. U nedelju 8 decembra o. g. održan je u sokolskom domu u Belom Manastiru okružni sastanak društvenih i četnih načelnika, koji je bio peti sastanak u ovoj godini. Na sastanku bilo je zastupljeno 11 jedinica ovog okružja. Nisu bile zastupljene jedinice: društvo Po-

povac i četa Bar. Petrovo Selo. Društvo Popovac ispričalo je prethodno svoj izostanak. — Od strane bratskog načelnštva župe prisustvovala su braća Hodovski i Janković.

Sastanak se sastojao iz dva dela: sednice i tehničkog dela. — Sednica je započela u 9 sati pre podne i vodio ju je okr. načelnik. Pročitan je zapisnik prošle sednice, a zatim je načelnik okružja podneo izveštaj o važnijim sokolskim događajima u ovom okružju u toku minula 3 meseca. Potom se prešlo na raspravu o okružnoj javnoj vežbi, koja je održana 15 septembra o. g. u Batini, te je konstatovano, da ista nije zadovoljila u pogledu odaziva vežbača. U buduću okružna javna vežba održaće se jedino u tom slučaju, ako se od strane sokolskih jedinica zajame, da će učestvovati primeran broj vežbača, kako odgovara okružnoj priredbi. — Potom se prešlo na program telovežbenog rada za 1936 godinu, te je brat Hodovski obrazložio raspored takmičenja za iduću godinu, koji je raspored izradilo načelnštvo župe. Nakon diskusije po ovom predmetu, rešeno je, da se na sledećem zboru društvenih i četnih načelnika, koji će se održati u toku ove zime u Osijeku, iznese predlog, da se vrste članova za okružno takmičenje (osim onih vrsta, koji će se takmičiti i na saveznom takmičenju) sastoje iz 4 vežbača s 2 zamenika, a ne iz 6 vežbača s 2 zamenika, kako predlaže načelnštvo župe. Razlog tome je, što sadanje vežbače članstvo većinom sačinjavaju braća, rođena u ratnim godinama, te je sada u svima jedinicama manji broj članova, isto kao što je pred nekoliko godina bio i manji broj naraštaja. A zatim većina ovih članova odlazi ovog proleća u vojsku, te zbog toga mnoge jedinice, naročito manje, seoske, ne bi mogle s vrstom članova nastupiti na okružnom takmičenju. Isto tako predložilo se zboru, da vrsta članica za takmičenje ne bude obavezna, nego da se proglasi obaveznom ili vrsta članica ili ženskog naraštaja. — Na sednici je zatim rešeno, da se okružno takmičenje u idućoj godini održi u Belom Manastiru, a okružna javna vežba u Dardi. — Rešeno je zatim, da se društveni prednjački ispiti održe 1 i 2 februara 1936 u Belom Manastiru. Za iste se prijavilo: iz Darda 1 kandidatkinja, iz Belog Manastira 1 kandidatkinja, iz Branjin Vrha-Sečerae 1 kandidatkinja, iz Branjine 2 kandidata i iz Luča 1 kandidat. — Za 10-dnevni okružni prednjački tečaj za početnike prijavilo se do sada 18 polaznika, te je rešeno, da se isti održi u Belom Manastiru od 16 do 25 januara naredne godine.

Sednica se je završila u 11 sati, pa se je prešlo na tehnički deo sastanka. — Brat Janković iz Osijeka održao je jednosatni tečaj o narodnim kolima. Prešlo se praktički nekoliko naših lepih kola uz pratnju violine. — Po podne su braća Marušić, Vičić, te sestra Horvatova, vodnici dece belomanastirskog društva, praktički s decom prešli sve takmičarsko gradivo, u kojem će se takmičiti muška i ženska deca u idućoj godini. — Iza toga je brat Hodovski održao s decom 1 sat u dečjim igrama, to je ovime ovaj uspešno i korisni sastanak završen. — B. S.

OSIJEK. — Župski prednjački ispiti. Dne 23 i 24 novembra o. g. održani su u Osijeku župski prednjački ispiti pod predsedništvom br. Miroslava Vojinovića, i zamenika načelnika Saveza. Ispitu su pristupili i položili: Br. Muharemagić Muharem, Lukavac (župe Tuzla), s. Kaube Anka, Osijek-Matica, Melihar Terka, Slav. Požega i br. Mihalik Mihajlo iz Kneževa.

VINKOVCI. — Idejna škola. U toku novembra 1935 održana je u krilu Sokolskoga društva u Vinkovcima idejna škola i održano dvanaest predavanja. Ista su bila održana u četiri nedelje i to po ovome rasporedu: I nedelja, dne 3 XI u 3 sata po podne: 1) Iz sokolske ideologije (br. A. Čavrak); 2) Sokolska štednja (s. M. Novosel); 3) Poratna omladina (s. M. Radaković).

II nedelja, dne 10 XI u 3 sata po podne: 1) Iz sokolske ideologije (br. A. Čavrak); 2) Sokolska štampa (br. N. Mijakević); 3) Kleveta i laž (s. D. Dominković).

III nedelja, dne 17 XI u 3 sata po podne: 1) Historija razvitka Sokolstva (br. J. Crepić); 2) Sokolska organizacija (br. M. Buckalović); 3) Odnos jedinica prema zajednici (s. M. Novosel).

IV nedelja, dne 24 XI u 3 sata po podne: 1) Putovi i ciljevi Sokolstva (br. A. Čavrak); 2) Podizanje telesne otpornosti (br. Dr. D. Bader); 3) Ilirski preporod (s. Dragica Dominković).

Sva ova predavanja bila su posećena od ukupno 196 pripadnika našega društva.

Župa Petrovgrad

BOTOŠ. — Otvaranje čitaonice. Davna naša želja, da u Botošu osnujemo čitaonicu i knjižnicu za narod, napokon se ostvarila. Dne 24 XI održana je osnivačka skupština čitaonice, na kojoj su primljena pravila čitaonice i knjižnice i izabran sledeći odbor: Ma-

rije Maričić, učitelj i starešina Sokolskog društva, predsednik; Branko Novaković, opštinski beležnik, potpredsednik; Jovan Pivarčić, ratar, tajnik; Dušan Nikolić, ekonom i Ljubomir Živkov, ratar, odbornici.

Svečano otvorenje čitaonice izvršeno je Prvog decembra, na dan našeg najvećeg državnog i sokolskog praznika. U 2 sata posle podne sakupili su se članovi i prijatelji čitaonice u dvorani čitaoničkoj, koja je privremeno smeštena u prostorijama mesne

PETROVGRAD. — Župski prednjački tečaj. Odmah nakon završenog prednjačkog tečaja za članice otpočeo je prednjački tečaj za članove, koji je trajao od 16 do 29 novembra o. g. I ovaj tečaj se je održavao u domu So-

Prednjački tečaj Sokolske župe Petrovgrad za članove, održan od 16 do 29 XI 1935

kolskog društva »Matica« u Petrovgradu, gde su tečajici bili i smešteni. Za tečaj su jedinice prijavile oko 50 braće, ali je načelnštvo radi lakšeg savladivanja primilo 31 brata iz 22 jedinice u čemu su naročito uzete u ob-

Zemljoradničke kreditne zadruge, što ih je uprava zadruge dobrostivo stavila na raspolaganje čitaonici. Predsednik čitaonice održao je prigodan govor, u kome je istaknuo važnost i zadatak čitaonice, koja treba da bude središtem društvenoga života i ognjištem prosvetnoga napretka našega sela. Sokolski pevački hor je otpevao pesmu »Prosvetom slobodi« i »Mnogaja ljeta«, čime je svečanost otvorenja čitaonice završena. Dosad se upisalo u čitaonicu preko 40 članova.

zir one, koje na prednjacima oskudevaju. Predavači na ovom tečaju bila su braća: Alojz Pogačnik, župski načelnik, Rafael Ban, savezni prednjak, Stevan Bukac, župski prednjak, Aleksandar Pavlović, prednjak, dr. Jova

Župa Skoplje

SKOPLJE. — Župski prednjačko-prosvetni tečaj. Načelnštvo i Prosvetni odbor naše župe održali su od 4 do 23 novembra 1935 godine, prednjačko-prosvetni tečaj.

Prednjačko-prosvetni tečaj nov je pokušaj u našoj župi da se vratimo na stari sokolski put, na davnjašnji sokolski ideal: imati u prednjaku stručnjaka za telovežbu, a u isto vreme i vaspitača! Za tom su se težnjom povel i Načelnštvo i Prosvetni odbor naše župe, jer znaju da je pravi i potpuni sokolski prednjak samo onaj, koji u svojoj ličnosti udružuje podobnosti za odličnog vežbača i za odličnog vaspitača.

Dosadašnji naši tečajevi, kako prednjački tako i prosvetni, nisu dali očekivane uspehe. Na prednjačkim tečajevima spremali su se pretežno stručnjaci za telovežbu, a ne i sokolski vaspitači. Obratno, tečajevi prosvetarski bili su priređivani za članove nevezbače, koji nikada nisu bili u vrsti i ne poznaju duh sokolane i njena osveštana slobodarska pravila! Tako se otišlo u raskorak i stvorila su se dva vida stručnjaka za vaspitanje sokolske omladine i sokolskog članstva: Prednjak i prosvetar! Prednjak nije bio vaspitač, a prosvetar nije bio vežbač, pa nije ni kakvo čudo, što se oni često puta nisu među sobom razumevali i što je svaki vukao na svoju stranu. Išlo se čak do toga da su se sporili o prednost u sokolskom vaspitanju i jedan drugome poricati važnost i potrebu postojanja u Sokolstvu!

Takvom stanju treba učiniti kraj. Nije Sokolstvo samo u telovežbi, a još manje je u samom prosvetarskom radu, nego je i u jednome i u drugome! Ali je telovežba ipak bitni uslov, a sokolana određeno i posvećeno mesto za svaki sokolski rad. Prema tome, pravi sokolski vaspitač može biti samo onaj naš brat koji vežba, koji je nadahnut duhom sokolane i snagom života, koji u njoj bruji, a pored toga ima tepe i plemenite osobine čestita čoveka i upućen je u tajnu vaspitačke nauke.

Vodeni tim saznanjem i tom sokolskom istinom, mi smo raspisali i održali prednjačko-prosvetarski tečaj. Dali smo braći tečajcima i stručno-prednjačko i stručno-prosvetarsko znanje. Od takvog našeg rada očekujemo dobre posledice i plodne koristi za Sokolstvo naše župe.

Da bi naš prednjačko-prosvetni tečaj zaista bio takav, tražili smo od naših društava da nam na tečaj pošalju samo vežbače, ali da ti vežbači imaju podobnosti i za prosvetarski rad, kako bismo ih mogli spremići ne samo za telovežbene stručnjake, nego i za sokolske učitelje, odnosno za prave i potpune sokolske prednjake. Tražili smo da nam pošalju Sokole ozbiljne, čestitog vladanja i spremne da za sokolske ideale prinose žrtve i istrajan trud. Tražili smo da nam ne šalju bilo koga, toliko da bi mogli reći da su i oni nekoga poslali! Tražili smo od njih

Popović, I zam. starešine, Miloš Stanonjević, župski prosvetar, dr. Bogdan Popović, lekar i Stevan Zeberan, član pr. o. ž. Na kraju tečaja polagala su nekoga braća prednjački ispit.

S. B.

da u ovome budu veoma strogi i da ne popuste ni pred kakvim navaljivanjima nedoznatih pojedinaca, da ne bi posle bilo loših posledica i za njih i za nas!

Primili smo prijave od ovih društava i s ovim brojem prijavljenih vežbača: Priština 4, Veles 4, Resan 2, Gnjilane 2, Strumica 2, Vučitrn 3, Radovište 4, Uroševac 2, Prizren 1, Kumanovo 1, Južni Brod 1, Skoplje II 1, Debar 2, Skoplje-Matica 3, Ohrid 3, Berovo 1, Gostivar 1, Kočane 1, svega 18 društava i 38 tečajaca.

25 oktobra izvestili smo društva, da će tečaj početi u ponedeljak 4 novembra u 6 i po časova izjutra i da nam na vreme upute prijavljene vežbače.

U međuvremenu mi smo izvršili sve potrebne pripreme i pripremili sve što je za rad potrebno. Tako je s bratom Dimčetom, čuvarom sokolskog doma, sklopljena pogodba za prehranu tečajaca; soba za tečajce dovedena je u red i čistoću zajedno s posteljama u njoj; traženi su i obezbeđeni predavači; utvrđen je program nastave i predmeti dodeljeni predavačima; sastavljen je raspored časova za svih 20 dana tečaja i ustrojena velika sveska za beleženje svih podataka u vezi s tečajem.

U ponedeljak 4 novembra nešto pre 7 časova izjutra bila je vrsta od 26 tečajaca, u vežbačkom odelu, već postrojena u sokolani. Pred nju je tada stupio brat Radovan Jovanović, vođa tečaja, i pozdravio je s nekoliko prigodnih reči. Opravdao je izostanak načelnika brata Pajića.

Tečajce je pozdravio i prosvetar brat Miro Jovanović, posle njega brat dr. Milivoj Pavlović i na kraju zamenik starešine župe brat Steva Mladenović.

Posle toga prešlo se odmah na redovan rad, onako kako je bio predviđen rasporedom. Prvi čas je održao brat Radovan, a predmet rada bio je: jedan čas vežbanja u sokolani s decom od 6 do 10 godina.

Za ovim su sledili ostali časovi, predmeti i predavači, i tako je rad na tečaju počeo u najboljem redu i raspoloženju.

Tečaj je trajao 20 dana sa 152 radna časa. Predavanja su počinjala u 7. predikdala se u 12, nastavljala se u 14 i završavala u 17 časova. U toku tečaja bila su samo dva nedeljna dana, pa je prve nedelje radeno samo 5 časova, a druge nedelje samo 3 časa pre podne. Rasporedom su bila predviđena 154 časa održano 152, izgubljena su 2 časa i to iz predmeta »Telovežbene igre«.

Vladanje tečajaca na časovima rada i predavanja bilo je odlično. Bili su veoma pažljivi, pribrani i puni nestrpljivih želja da predavano im gradivo shvate, nauče i prisvoje. Za sve vreme tečaja pokazivali su neobičnu revnost i njihova je pažnja ostala do kraja napregnuta. Možemo u tom pogledu reći o njima samo reči pohvale i priznanja.

Predavači su bili članovi Stručnog i Prosvetnog odbora župe. Nekima od

**Tko oglašuje,
taj napređuje!**